

KINNITATUD

14.09.2017

Dir. kk nr 5-p

MUUDETUD

05.09.2018

Dir. kk nr 4-p

VÄIKE - MAARJA GÜMNAASIUMI

ÕPPEKAVA

Sisukord

1. ÜLDSÄTTED.....	3
2. ÜLDOSA	3
Väike-Maarja Gümnaasiumi üldeesmärk	3
Õppimise käsitlus.....	5
Õppekeskkond	6
Õppekorraldus.....	8
III kooliastme läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö korraldamise põhimõtted	18
Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus gümnaasiumis.....	25
Tugisüsteemid.....	43
Pädevuste kujundamine Väike-Maarja Gümnaasiumis.	50
Lõimingu ja läbivate teemade põhimõtted VMG-s	59
Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted	74
Õppekäikude ja matkade korraldamise alused	75
Ülekoolilised sündmused.....	76
Hindamise korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis	88
Hindamisest teavitamise tingimused ja kord	95
Õppes puudumisest teavitamise kord	96
Väike-Maarja Gümnaasiumi koostöö põhimõtted.....	98
Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus.....	101
Karjääriteenuste korraldus	102
Klassijuhatajatöö põhimõtted ja eesmärgid	106
Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	107

1. ÜLDSÄTTED

Visioon

VÄÄRT KOOL VIRUMAAL

Missioon

Õppija arengu toetamine ajakohases, sõbralikus ja õppimist motiveerivas keskkonnas.

1. Väike-Maarja Gümnaasiumi õppekava (edaspidi VMG ÕK) aluseks on Põhikooli ja Gümnaasiumi riiklikud õppekavad.
2. VMG ÕK on Väike-Maarja Gümnaasiumi õppe- ja kasvatustöö alusdokument, mis on avatud pidevaks edasiarendamiseks. Õppe- ja kasvatusprotsessi kaudu luuakse tingimused õppekavas määratud üld-, õppeaine- ja valdkonnapädevuste saavutamiseks.
3. VMG ÕK terviktekst on kooli raamatukogus ja veebilehel kättesaadav.
4. Õpetajad koostavad VMG ÕK üldosa ja riikliku ÕK alusel ainekavad.
  - 4.1. Ainekavades esitatakse põhikoolis klassiti ning gümnaasiumis kursuseti: õppe-eesmärgid; õppetegevus; õpitulemused; õppesisu; ainetevahelised seosed; seos läbivate teemadega; digipädevuste rakendamise põhimõtted; kasutatud õppekirjandus; õppevahendid. Ainekava koostamisel arvestab õpetaja klassi omapära ja suundumust, kooli arengusuunda ja eripära, õpilaste vaimseid ja kooli materiaalseid ressursse.
  - 4.2. Gümnaasiumi ainekavad koostatakse kursustena. Kursuse pikkus on 35 tundi.
  - 4.4. Igal õppeaastal esitatakse õppekava lisadena gümnaasiumi valikkursuste loend ja ainekavad.
  - 4.5. Ühtsed kasvatustöö põhisuunad õppeaastaks määratakse ära iga õppeaasta viimases õppenõukogus. Põhisuunad on ära toodud õppeaasta üldtööplaanis ning on aluseks õppe- ja kasvatusprotsesside juhtimisel.
5. VMG ÕK koosneb üldosast ja ainekavadest.

2. ÜLDOSA

Väike-Maarja Gümnaasiumi üldeesmärk on õpetada ja kasvatada kodanikke, kes oskavad koolis omandatud teadmisi ja oskusi rakendada ning on orienteeritud pidevale enesearendamisele.

Kooli ülesanne on aidata kujuneda isiksusel, kes:

- tunneb end väarika Eesti riigi kodanikuna;

- kes on teadlik seadustest, oma kohustustest ja vastutusest;
- austab kaasinimesi, nende vabadust ja väarikust;
- arvestab heade tavade ja kõlblusnormidega;
- kannab edasi oma rahva kultuuritavasid ja kombeid;
- omab arusaama oma seosest kogu inimkonnaga;
- oskab iseseisvalt teha õigeid valikuid;
- oskab luua seoseid ümbritsevast keskkonnast ja aru saada erinevatest nähtustest;
- hoiab ja säästab loodust;
- hindab esteetilisi väärtusi;
- omab koostööoskusi;
- on motiveeritud enesearendamiseks, elukestvaks õppeks ja sobiva elukutse leidmiseks.

Väike-Maarja Gümnaasiumi väärtused:

Meie koolis õpivad kõik, nii õpilased kui õpetajad

- Igaüks on oma õppimises eriline - märkame ja arvestame seda ning toetame kõigi võimete avanemist.
- Tunnustame pühendumist ja eksimustest õppimist.

Koos jõuame kaugemale

- Hoolime endast ja toetame teisi.
- Meie traditsioonid ja ühistegevused hoiavad ühtsustunnet - osaleme aktiivselt.

Oleme ettevõtlikud tegutsejad

- Toetame uuenduslike ideede väljapakkumist ja elluviimist.
- Seame julgeid eesmärke ja võtame vastutuse nende poole liikumise eest.

Õppimise käsitlus

Õppimise aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikusel toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks. Kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, õppekäike, õues- ja muuseumiõpet jms). Õpetamisel kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga. Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel lähtutakse lõimingust ainevaldkonna siseselt ja ainevaldkondade vahel, läbivatest teemadest ning ülekoolilistest tegevustest ja projektidest. Uute teadmiste edastamisel tuginetakse varasematele teadmistele ja oskustele. Kooli õppekava rakendamisel on üleseks riiklikes õppekavades määratletud üldpädevused.

VMG ÕK rakendamisel, piirkondliku koostöö kujundamisel, kooli ja klassi tasandil õpet kavandades lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- luua eeldused haritud inimeste kujundamiseks – läbi hariduse väärtustamise, vaimse ja kultuuriseoste;
- aidata kujuneda isiksusel, kes tunneb end väarika Eesti riigi kodanikuna, kes on teadlik seadustest, oma kohustustest ja vastutusest; austab kaasinimesi, nende vabadust ja väarikust; omab arusaama oma seosest kogu inimkonnaga;
- arendada iga õpilase andekust;
- kujundada õpilastes sisemist distsipliini;
- toetada õpilase eduelamust;
- läbi õppe- ja kasvatusprotsessi pakkuda mitmekesiseid õpikogemusi;
- tagada teadmiste, oskuste, arusaamise, mõistmise ühtsus;
- arendada iseseisvat õppimist ja koostööoskusi;
- aidata õpilastel jõuda selgusele tema huvides ja võimetes;
- tagada õppija valmisolek õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvas õppes.

Õppekeskkond

Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks elukestvaks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja kooli vaimsust ning säilitab ja arendab paikkonna ja koolipere traditsioone ning omanäolisust.

Vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna kujundamist toetavad kooli eeskirjad, statuudid, kodukord, nende järgimine ning kokkulepitud reeglitest kinnipidamine.

≡ Sotsiaalse ja vaimse õppekeskkonna kujundamisel on võtmeisik õpetaja, kes toetab ja kujundab iga õppija arengut läbi üldpädevuste, kooli väärtuste ning elukestva õppe põhimõtete.

≡ Õppekeskkonna kujundamisel:

- luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel, tolerantsusel ja heatahtlikkusel;
- koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
- korraldatakse koolielu, lähtudes rahvusliku, rassilise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest;
- märgatakse ja tunnustatakse iga õpilase pingutusi ja õpiedu, arvestades sealjuures igatühe individuaalsusega;
- ennetatakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
- võimaldatakse õpilastele mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest;
- luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane);
- edendatakse kehalist tegevust ja tervislikke eluviise nii koolitundides kui ka tunniväliselt.
- ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas konstruktiivsele kriitikale.

Füüsilise õppekeskkonna kujundamisel:

- tagatakse õppes kasutatavate rajatiste ja ruumide turvalisus ning vastavus tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
- võimaldatakse kasutada eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatud õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja –vahendeid;
- tagatakse ruumide ja õppevara esteetiline väljanägemine;
- turvalisuse tagamiseks on välja töötatud tuleohutuseeskirjad ning kriisikäitumiskava;

- õppe ja kasvatuse korraldamiseks on tagatud kaasaegsed õppeklassid, spordirajatised ja raamatukogud;
- õpilastele tagatakse kvaliteetne ning tervisekaitse eeskirjadele vastav koolilõuna.

Õppekorraldus

- Õppeaasta algab 1. septembril.
- Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. 1.-9. klassis õpitakse kõiki aineid kogu õppeaasta vältel, hinnatakse trimestrite kaupa. Ühes õppenädalas on 5 õppepäeva. Õppeaastas on kokku 175 õppepäeva. Lõpuklassis on kokku 185 õppepäeva. Lõpueksami toimumise päeval ja vähemalt kahel päeval enne seda õppetunde ei toimu. Lõpueksami toimumise päev ja sellele eelnevad kaks päeva arvatakse õppepäevade hulka.
- Gümnaasiumis hinnatakse kursusepõhiselt.
- Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli, õppekäiguna, muuseumitunnina, virtuaalses õppekeskkonnas jms.
- Kool toetab õpetajat klassi- ja kooliväliste õppetöövormide kavandamisel ja läbiviimisel: õppekäigud, õppematkad jms.
- Kool toetab õpetajat spetsialistide kaasamisel õppe- ja kasvatustöösse (külalislektorid ja – esinejad).
- Ainealaste teadmiste-oskuste kinnistamiseks, läbivate temade käsitlemiseks ja üldpädevuste kujundamiseks kasutatakse järgmisi õppevorme: individuaalõpe, konsultatsioonid, aktused, ainealased päevad või -nädalad, projektid, osalemine aineolümpiaadidel, loengud, spordivõistlused jms.
- Ainetundide jaotus põhikoolis ja kursuste jaotus gümnaasiumis määratakse VMG õppekava tunnijaotusplaanis, mis lähtub riiklikest õppekavadest ning Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest.
- Kool töötab kahes õppehoones. 1.-4. klass õpib algklassidemajas ja 5.-12. klass gümnaasiumi peahoones, tehnoloogiaõpetuse ja käsitöö/kodunduse tunnid toimuvad Väike-Maarja Õppekeskuse ruumides, kehalise kasvatus tunnid toimuvad Väike-Maarja Spordihoones ja Väike-Maarja Gümnaasiumi võimlas, algklassidemaja saalis, kooli harjutusväljakutel ja Ebavere terviseradadel.
- Gümnaasiumi õpilastel on kohustus läbida 96 kursust kolme õppeaasta jooksul.
- Õpilaste lubatud suurim nädalakoormus põhikooli klassides on:

1. klass – 20 tundi	4. klass – 25 tundi	7. klass – 30 tundi
2. klass – 23 tundi	5. klass – 28 tundi	8. klass – 32 tundi
3. klass – 25 tundi	6. klass – 30 tundi	9. klass – 32 tundi
- Kasutusel on ainekabinetid. Koolil on 2 statsionaarset ja 1 liikuv arvutiklass, võimla, tööõpetuseruumid.

- Õpilased jaotatakse gruppidesse:
  - ≡ arvuti- ja kunstõpetuse tundideks vastavalt vajadusele;
  - ≡ kui klassis on õpilasi rohkem kui 24, siis moodustatakse võõrkeele tundideks 2 gruppi;
  - ≡ poisid ja tüdrukud kehalise kasvatus tundideks alates 4. klassist;
  - ≡ käsitöö ja kodunduse või tehnoloogiaõpetuse tundideks alates 4. klassist;
  - ≡ ainealaseid õpperühmi moodustatakse vastavalt õppijate arvule, huvile, tasemele, õpilaste erivajadustele jms;
  - ≡ õpperühmad võivad koosneda erinevate klasside õpilastest;
  - ≡ 1.-4. klassis on klassiõpetaja, kes viib läbi suurema osa klassi ainetundidest. Alates 5. klassist toimub üleminek klassiõpetuselt aineõpetusele.
- Õppeained gümnaasiumis jagunevad kohustuslikeks ja valikõppeaineteks.
- VMG-s on võimalik õppida inglise ja vene keelt. Põhikooli osas on A-võõrkeel (inglise keel) esimene õpitav võõrkeel, mille õpe algab I kooliastmes 3. klassis. B-võõrkeele (vene keel) õpe algab II kooliastmes 6. klassis. A- ja B-võõrkeeled valib kool, arvestades kooli võimalusi ja õpilaste soove. Gümnaasiumiastmes on võimalik õppida inglise keelt B2- keeleoskustasemel ning vene keelt B1 keeleoskustasemel.
- Lisaks tunniplaani alusel toimuvale õppetööle töötab 1.-4. klassi (bussi ootavatele) õpilastele pikapäevarühm.
- Erivajadustega õpilastele on tagatud erinevad tugimeetmed.
- Kui õpilane ei ole saavutanud nõutavaid õpitulemusi, siis on tal võimalus osaleda vastava aine konsultatsioonis. Konsultatsioonide graafik on nähtaval kooli kodulehel ja infostendil.
- Puuduliku või nõrga hindega hinnatud teadmisi ja oskusi on õpilasel võimalus likvideerida järelvastamistunnis, mille töökorraldus on nähtaval kooli kodulehel ja infostendil.

Valikained õppekavas:

- Valikainete määratlemisel kooli õppekavva on aluseks võetud üldpädevused ja läbivad teemad õppekavas. Valikainete tundide eemärk on toetada õpilase arengut lähtuvalt kaasaegsest õpikäsitusest ning tagada üldpädevuste rakendumine.
- I kooliastmes on: 1. kl loodusõpetus lõimitud kehalise kasvatusesega, liikluskasvatus, rütmika ja ettevõtlus. 2. kl draamaõpetus, õpioskused, huvitav loodus, robootika, arvutiõpetus ja male. 3. kl inglise keel (B2 keeleoskustasemel), liikluskasvatus, õpioskused ja robootika.
- II kooliastmes on: 4. kl ettevõtlus, õpioskused, draamaõpetus, robootika, arvutiõpetus, male ja A-võõrkeel. 5. kl inglise keel (B2 keeleoskustasemel), robootika, ettevõtlus, huvitav matemaatika, loovusõpe (draama- ja pilliõpetus), kunstõpetus, õpioskused. 6. kl draamaõpetus, huvitav loodus ja arvutiõpetus.

- III kooliastmes on: 7. kl robotika, õpioskused, ettevõtlus. 8. kl loovtöö alused, huvitav inglise keel ja arvutiõpetus. 9. kl karjääriõpetus, meedia ja õpioskused, mille eesmärgiks on aidata õpilastel arendada teadlikkust iseendast, omandada teadmisi töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest ning kujundada hoiakuid ja toimetulekuoskusi, mis soodustavad kaasaegsesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ning eneseteostust.

I kooliastme tunnijaotusplaan

	1. klass	2. klass	3. klass	Valikaine
Eesti keel	7	6	6	
A-võõrkeel			4 (3)	1
Matemaatika	3	3	4	
Loodusõpetus	2(1)	2 (1)	1	2
Inimeseõpetus		1	1	
Muusika	2	2	2	
Kunst	2	1	1	
Tööõpetus	1	2	2	
Kehaline kasvatus	2	3	3	
Ujumine		1		1
Liikluskasvatus/Rütmika/ Ettevõtlus	1			1
Draamaõpe/Õpioskused/ Huvitav loodus		1		1
Robotika/Arvutiõpetus/Male		1		1
Robotika/Õpioskused/ Liikluskasvatus			1	1
Lubatud koormus	20	23	25	8

* sulgudes märgitud RÕKis ettenähtud tundide arv.

II kooliastme tunnijaotusplaan

	4. klass	5. klass	6. klass	Valikaine
Eesti keel	5	3	3	
Kirjandus		2	2	
A-võõrkeel	4 (3)	4 (3)	3	2
B-võõrkeel			3	
Matemaatika	5 (4)	4	5	1
Loodusõpetus	2	2	3	
Ajalugu		1	2	
Inimeseõpetus		1	1	
Ühiskonnaõpetus			1	
Muusika	2	1	1	
Kunst	1	1	1	
Käsitöö ja kodundus/ tehnoloogiaõpetus	1	2	2	
Kehaline kasvatus	3	3	2	
Õpioskused/Draamaõpe/ Ettevõtlus	1			1
Robootika/ Arvutiõpetus/ Male/	1			1
Huvitav matemaatika		1		1
Robootika/Õpioskused/Kunst/ Loovusõpe		2		2
		1		
Draamaõpe/Huvitav loodus/ Arvutiõpetus			1	1
Lubatud koormus	25	28	30	10

* sulgudes märgitud RÕKis ettenähtud tundide arv.

III kooliastme tunnijaotusplaan

	7. klass	8. klass	9. klass	Valikaine
Eesti keel	2	2	2	
Kirjandus	2	2	2	
A-võõrkeel	3	3	3	
B-võõrkeel	3	3	3	
Matemaatika	5	4	4	
Loodusõpetus	2			
Geograafia	1	2	2	
Bioloogia	1	2	2	
Keemia		2	2	
Füüsika		2	2	
Ajalugu	2	2	2	
Inimeseõpetus	1	1		
Ühiskonnaõpetus			2	
Muusika	1	1	1	
Kunst	1	1	1	
Käsitöö ja kodundus; tehnoloogiaõpetus	2	2	1	
Kehaline kasvatus	2	2	2	
Robootika/Meedia/ Ettevõtlus	2			2
Arvutiõpetus/Loovtöö alused/ Huvitav inglise keel/		1		1
Karjääriõpetus/Õpioskused/Meedia/				1 1
Lubatud koormus	30	32	32	4

* sulgudes märgitud RÕKis ettenähtud tundide arv.

Tunnijaotusplaan gümnaasiumis alates 2015.a septembrist

Aine	RÖK	Humanitaar			Reaal		
		10 kl	11 kl	12 kl	10 kl	11 kl	12 kl
Eesti keel	6	2	2	3	2	2	3
Kirjandus	5	2	2	2	2	2	2
Inglise keel (B2- keeleoskustasemel)	5	4	5	4	4	5	4
Vene keel (B1- keeleoskustasemel)	5	2	3	3	2	3	2
Matemaatika	8	3	3	3	5	5	4
Geograafia(loodus..)	2		1	1		1	1
Bioloogia	4	2	2		2	2	
Keemia	3	2	1		2	1	
Füüsika	5	2	2	2	2	2	2
Ajalugu	6	3	3	2	3	3	
Inimeseõpetus	1	1			1		
Ühiskonnaõpetus	2			2			2
Geograafia (inim..)	1			1			1
Kunst	2	1	1		1	1	
Muusika	3	1	1	1	1	1	1
Kehaline	5	2	2	1	2	2	1
63							

C-keel (A1- keeleoskustasemel)			1	1			
Programmeerimine/multimeedia							1
Tekstitöötlus		1				1	
Veebindus		1				1	
Tabelitöötlus			1				1
Kunst				1			
Filosoofia				1			1
Uurimistöö alused		1				1	
Õpilasuurimus või praktiline töö			1				1
Riigikaitse, esmaabi		1				1	
„Praktiline õpe välilaagris”		1				1	
Joonestamine							1
Avalik esinemine, etikett		1				1	
Kehaline kasvatus-seltskonnatants			1			1	
Majandus ja ettevõtlusõpe, karjääriõpe				2			2
Kokku		34	31	30		34	29
Valik- ja vabaained			1				
		96				96	

Õpilase valikul

Kutseõpe - müüja-klienditeenindaja			4	3			4	3
Kutseõpe - IT tugiisik			4	3			4	3
Matemaatika		2	2	2				
Kunst								1
Joonestamine			1					
Psühholoogia		1				1		
Usundiõpetus		2				2		
B-kategooria 50%			1	1			1	1

Tunnijaotusplaan gümnaasiumis alates 2017.a septembrist

Aine	RÖK	Kitsas				Lai		
		10 kl	11 kl	12 kl		10 kl	11 kl	12 kl
Eesti keel	6	2	2	2		2	2	2
Kirjandus	5	2	2	2		2	2	2
Inglise keel (B2- keeleoskustasemel)	5	3	3	4		3	3	4
Praktiline inglise keel (0,5 11. kl ja 0,5 12. klassis)				1				1
Vene keel (B1- keeleoskustasemel)	5	2	3	2		2	3	2
Matemaatika	8	3	4	4		5	5	5
Geograafia (loodus..)	2		1	1			1	1
Geograafia (inim..)	1			1				1
Bioloogia	4	2	2			2	2	
Keemia	3	2	1			2	1	
Füüsika	5	2	2	1		2	2	1
Loodusainete praktikum				1				1
Ajalugu	6	2	3	2		2	3	2
Praktiline uurimisõpe		1				1		
Uurimistöö alused + arvuti		1				1		
Inimeseõpetus	1			1				1
Ühiskonnaõpetus	2			2				2
Kunst	2		1	1			1	1
Muusika	3	1	1	1		1	1	1
Kehaline	5	2	2	2		2	2	2
Riigikaitse, esmaabi		1				1		
„Praktiline õpe välilaagris”		1				1		
Programmeerimise alused				2				2
Ettevõtlus (karjäär)			2				2	
Uurimis- või praktiline töö			1				1	
	63	27	30	30		29	31	31
			87				91	

Gümnaasiumiülensed valikained

Soome keel (A1- keeleoskustasemel)	2							
Multimeedia (video ja heli ning foto) – gümnaasiumi ülene	2							
Kunst – gümnaasiumi ülene (disain, kalligraafia)	1							
Kehaline kasvatus – Seltskonnatants – gümnaasiumi ülene	1							
Kehaline kasvatus – kehalised võimed ja liikumisoskused	1							
Rahvatants	3							
Psühholoogia	1							
Filosoofia	1							

Joonestamine – gümni ülene	1							
Draamaõpetus (kõneõpetus, näitlemine) – gümni ülene	2							
Etikett – gümni ülene – (inglise keeles)	1							
Meedia – gümni ülene	1							
3D modelleerimine ja printimine	1							
Avalik esinemine	1							
Füüsika ja tehnika	1							
Teistsugune füüsika	1							
Geoloogia	1							
Rakendusbioloogia	1							
Keskkonnaõpetus	1							
Elu keemia	1							
Ökoloogia	1							
Keemiliste protsesside seaduspärasused	1							
Euroopa Liit	1							
Kokandus	1							
	29	0	0	0		0	0	0

Mittestatsionaarne õpe

Põhiharidust võivad mittestatsionaarses õppes omandada 17-aastased ja vanemad isikud. Koolivälise nõustamiskomisjoni soovitusel võivad mittestatsionaarse õppes põhiharidust omandada alla 17-aastased õpilased.

Kuni 10 õpilasega klassis tagab kool õpilasele koormuse kuni 15 tundi õppeveerandi iga nädala kohta, millest õpilane õpib iseseisvalt 7 tunni ulatuses. Õpilase nõusolekul võib koormust vähendada.

Mittestatsionaarses õppes võib õppida ka üksikuid õppeaineid (individuaalne õppekava).

Mittestatsionaarses õppes ei kuulu kehaline kasvatus, tööõpetus, käsitöö ja kodundus ning tehnoloogiaõpetus kohustuslike õppeainete hulka.

Tunnijaotusplaani mittestatsionaarses õppes

	8. klass	9. klass
Eesti keel ja kirjandus	3	3
A-võõrkeel	1	1
B-võõrkeel	1	1
Matemaatika	3	3
Geograafia	1	1

Bioloogia	1	1
Keemia	1	1
Füüsika	1	1
Ajalugu	1	1
Inimeseõpetus	1	
Ühiskonnaõpetus		1
Muusika	0,5	0,5
Kunst	0,5	0,5

III kooliastme läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö korraldamise põhimõtted

1. Loovtöö korraldamise põhimõtted.

- 1) Väike-Maarja Gümnaasium korraldab põhikooli 8. klassi õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, mille võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt.
- 2) Loovtöö on juhendatud protsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud.
- 3) Loovtöö eesmärk on pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust.
- 4) Aineõpetajad ja klassijuhatajad tutvustavad oma ainetunnis loovtöö põhimõtteid ja julgustavad õpilasi teema valikul.
- 5) Õpilased valivad septembrikuu jooksul loovtöö teema erinevate õppeainete ja valikainete ning loovtöö liikide vahel. Õpilased leiavad endale loovtöö juhendaja.
- 6) Loovtöö esitamise liigi otsustavad õpilased koos juhendajaga siis, kui on selge, millised õppeaineid on loovtöö koostamise aluseks ja milliseid vahendeid valitud loovtööks kasutatakse.
- 7) Õpilane teatab täpsema teemavaliku hiljemalt 1. oktoobriks.
- 8) Direktor kinnitab loovtööde juhendajad, kes on VMG õpetajad.
- 9) Loovtöö teema valikul ja juhendaja leidmisel aitab õpilasi klassijuhataja.
- 10) Jaanuarikuus toimub loovtööde seminar.
- 11) Loovtöö koostamise toetamiseks on kooli õppekavas valikained (24 tundi) „Loovtöö alused“ ja „Arvutiõpetus“.

2. Loovtöö liigid

2.1. Õpilasuurimus

Uurimistöö lõpptulemus on kirjalik tekst, milles õpilane keskendub püstitatud uurimisprobleemile. Töö kirjutamine annab õpilastele esimese iseseisva uurimistöö kogemuse ning võimaluse tegeleda huvipakkuvate teemade ja probleemidega kas individuaalselt või koostöös kaasõpilastega. Uurimuse eesmärgiks on saada täpsemat teavet uuritava teema kohta ning leida vastuseid püstitatud küsimustele.

Uurimus peaks olema valdavalt analüüsiva iseloomuga, olulisel kohal on töö autori järeldused, tõlgendused ja üldistused.

2.2. Uurimistöö etapid

Õpilane:

- 1) valib valdkonna või õppeaine ning esialgse teema;
- 2) koostab koos juhendajaga töö koostamise ajakava;
- 3) tutvub juhendaja poolt soovitatud kirjandusega;
- 4) sõnastab juhendaja abiga probleemi;
- 5) kogub andmeid;
- 6) kirjutab vastavalt nõuetele uurimistöö/teksti;
- 7) esitleb oma tööd hindamiskomisjonile ja kaasõpilastele.

2.3. Projekt

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö (ülesanne) vm ettevõtmine. Projekt pakub võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projekti võib kaasata ka erinevaid loovtöö liike, nt muusikateos, kunstitöö, esinemised, näituste korraldamine, leiutamine jm. Juhul, kui loovtöös kasutatakse fragmente teiste autorite loomingust, tuleb autoriõiguse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile. Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omalooming aga ka muusikateose esitamine.

Kunstitöö teostamise tehnikaks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, performance jne.

Projekti võib teha ka ürituste raames mis tahes ajal ja ka väljaspool kooli (nt ainenädalad, kontserdid, näitused jm).

Projektitöö vormistatakse kirjalikult.

2.4. Projektitöö etapid

Õpilane:

- 1) valib loovtöö temaatika ja juhendaja;
- 2) püstitab töö eesmärgi ja teeb ajakava;
- 3) teostab kavandatud töö;
- 4) teeb kirjaliku aruande;
- 5) esitleb oma tööd hindamiskomisjonile ja kaasõpilastele.

3. Loovtöö juhendamine:

Loovtöö juhendamine võib toimuda individuaalselt või ka rühmas. Juhendaja kohtub juhendatava(te)ga vastavalt vajadusele, aga mitte vähem kui kaheksa korda.

Juhendaja

- 1) aitab õpilast teema valikul ja tegevusplaani koostamisel;
- 2) soovib vajadusel kirjandust ja annab suuniseid info leidmisel;

- 3) jälgib töö vastavust sisuliste ja vormistamise nõuetele ning jälgib ajakava täitmist;
- 4) nõustab õpilast esitluse edukaks läbiviimiseks;
- 5) täpsustab rühmatöös liikmete tööpanuse;
- 6) vormistab koos õpilasega aruande (vt lisa 2);
- 7) nõustab õpilast loovtöö esitlemise vormi valikul.

Loovtöö koostamise minimaalne ajaline maht õpilase jaoks on 15 tundi, mis sisaldab nii juhendamisele kulunud tunde kui ka iseseisvat tööd.

Näide õpilase loovtöö koostamise ajalisest mahust:

Õpilane	Tunde
Planeerimine	2
juhendajaga koos	8
Tegevus	6
Viimistlus	2
Ettekanne	1
kokku tunde	19

Juhendaja suunab silmapaistvate loovtööde autoreid osalema olümpiaadidel, konverentsidel, konkurssidel jne.

4. Loovtöö kirjaliku osa vormistamine

Töö peab olema vormistatud ühtse tervikuna, kasutatakse läbivalt ühesuguseid vormistamise põhimõtteid.

Uurimus esitatakse formaadis A4, pehmes köites, ühes eksemplaris. Tekst trükitakse arvutil lehe ühele küljele reavahega 1,5, trükikirjaga, Times New Roman, tähesuurusega 12 punkti. Lehe servadest jäetakse alt ja ülalt 2,5 cm, paremalt 2,5 cm ja vasakult 2,5 cm. Tekstilõigud eraldatakse tühja reavahega.

Kõikide peatükkide, sissejuhatuse, kokkuvõtte, allikate loetelu ja lisade pealkirjad kirjutatakse läbivalt suurte tähtedega. Alajaotuste, alapunktide pealkirjades on suur ainult algustäht. Pealkiri paigutatakse lehe vasakusse serva. Tekst joondatakse mõlema serva järgi.

Kõiki peatükke ja töö iseseisvaid osasid alustatakse uuel lehelt.

Peatüki pealkirja, sellele eelneva ja järgneva teksti vahele jäetakse kaks tühja rida. Alapealkirja ja eelneva ning järgneva teksti vahele jäetakse üks tühi rida.

Tabelid pealkirjastatakse, nummerdatakse töös läbivalt. Tabeli number paikneb tabeli kohal.

Joonised pealkirjastatakse, nummerdatakse töös läbivalt. Joonise number paikneb joonise all.

Kõik leheküljed nummerdatakse, kuid tiitellehele leheküljenumbrit ei kirjutata. Leheküljenumbrid paigutatakse lehekülje alla keskele. Lisad nummerdatakse ja pealkirjastatakse eraldi.

Töö peab olema keeleliselt korrektne, teaduslikus stiilis.

Järgida tuleb eetikanõudeid:

- viitamine algallikale;
- uuringus osalemise vabatahtlikkus;
- uuritavate isikute anonüümsus;
- personaalsete andmete, fotode, videosalvestuste, joonistuste jm materjali avaldamine vaid vastava isiku nõusolekul.

5. Loovtöö esitlemine

- 1) loovtöö esitlemisele pääseb õpilane, kui ta on jooksva õppeaasta 30. aprilliks esitanud juhendajale ja hindamiskomisjonile oma uurimistöö või projektitöö kirjaliku osa.
- 2) õpilane esitleb oma loovtööd hindamiskomisjonile ja kaasõpilastele maikuus direktori poolt kinnitatud kuupäeval;
- 3) mitme autori puhul osalevad loovtöö esitlusel kõik rühma liikmed;
- 4) loovtöö esitlemiseks teeb õpilane kuni 10- minutilise suulise ettekande;
- 5) esitlust on soovitav näitlikustada kas stendiettekande, multimeedia, audiovisuaalsete jm vahenditega.

Loovtöö esitlemisel õpilane:

- 1) selgitab töö eesmärgi ja põhjendab teema valikut;
- 2) tutvustab kasutatud meetodit/meetodeid;
- 3) esitab töö kokkuvõtte: milleni jõuti, kas eesmärk täideti.

Näiteid loovtöö esitlemise vormidest

Posterettekanne

Vormilt on poster suureformaadiline teksti ja piltidega plakat, millel olevat teksti, pildimaterjali, jooniseid, skeeme jm kommenteeritakse esitlusel suuliselt. Posterettekande alguses esitatakse eesmärgid, järeldused, tulemused ja lõppsõna.

Poster peab olema visuaalselt atraktiivne. Posterilt edasiantav info peab olema loogiliselt liigendatud, ilma keeruliste graafiliste kujundite ning liigsete detailideta. Pealkirjade ja alapealkirjade kujundamisel peab jälgima, et kiri oleks piisavalt suur ja nähtav, kiirelt loetav ja laused lühidad.

Ettekanne – suuline esitlus

Kuulajate huvi suurendamiseks on võimalik tehnilisi vahendeid kasutades ettekannet illustreerida. Üks ettekande võimalikest näitlikustamise vahenditest on PowerPoint.

PowerPoint esitluse koostamisel tuleb kasutada ühte slaidi ühe põhiidee edasiandmiseks, illustratsioonid ja taust peavad olema vastavuses teemaga ning kirja suurust valides tuleb lähtuda auditooriumi kaugusest ekraanist. Esitlusele tuleb kasuks, kui kasutada slaidide vaheldumise efekte või animatsioone mõõdukalt, efektid ei tohiks varjutada uuritava teema esitlust. Ühele slaidile võiks paigutada vaid ühe illustratsiooni. Slaididelt ei tohi puududa ka viited autorlusele kasutatud materjali puhul.

6. Loovtöö hindamine.

Loovtöö hindamise eesmärgiks on:

- 1) kirjeldada loovtööle seatud eesmärkide täideviimist ning anda seeläbi tagasisidet loovtöö kui terviku kohta;
- 2) kujundada kriitilist suhtumist oma töösse, julgustada õpilast järgmisteks loovtöödeks ning toetada seeläbi isiksuse arengut.

Loovtööle ja selle esitlemisele annab koondhinnangu hindamiskomisjon, kuhu kuulub ka õpilase juhendaja. Rühmatöö puhul antakse hinnang iga liikme tööle, mis kujuneb tööprotsessi jooksul. Töö lõplik punktisumma ümardatakse täisarvuliseks.

Hinnang antakse:

- 1) **töö sisule:** töö vastavus teemale, seatud eesmärkide saavutamine, meetodite valik ja rakendus; terminite ja keele korrektne kasutamine, töö ülesehitus;
  - a. kunstitöö ning omaloomingulise muusikateose puhul hinnatakse teose ideed, originaalsust ja selle teostumist, samuti uute seoste loomise oskust;
  - b. muusikateose esitamise puhul hinnatakse kunstilist teostust.
- 2) **loovtöö protsessile:** õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel, ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine, ideede rohkust, suhtlemisoskust;
- 3) **loovtöö vormistamisele:** teksti, jooniste, graafikute ja tabelite korrektne vormistamine; viitamine.
- 4) **loovtöö esitlemisele:** esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega.

Lisa 1

Hindamise alused	Suurepärase	Hea	Vajab arendamist
Häälekasutus: tempo (kiire/aeglane); tugevus (kõva/vaikne); tämbur; artikulatsioon	Rääkijat on meeldiv kuulata, kasutab pause ja rõhke kõne rütmistamiseks. Häääl kõlab loomulikult, väljendus on selge.	Kõne on selge, esitus pisut monotoonne.	Kõne monotoonne, häääl liiga vaikne, tempo liiga kiire või liiga aeglane; pikad mõtlemispausid, kasutab verbaalseid täiendeid.
Ülesehitus, argumentatsioon	Kõne/esitluse ülesehitus on korras, st tekst on liigendatud tervik, ülesehitus on loogiline ja sidus.	Ülesehitus on jälgitav, mõtted on esitatud selgelt.	Kõne ülesehitus on ebaloogiline. Mõtted on kohati seotud. Sõnumit on raske mõista.
Mulje: entusiasm, siirus, originaalsus	Kõnelejal on hea kontakt publikuga, esineja usub oma sõnumisse, paneb end kuulama. Esitus on loov ja teemakäsitus isikupärane.	Kõneleja usub oma sõnumisse, on esinemiseks hästi ette valmistunud, püüab luua sidet publikuga.	Kõneleja on ette valmistunud, kuid ei esine enesekindlalt. Peab pigem monoloogi kui dialoogi. Silmside publikuga on kasin.
Näitliku lisamaterjali kasutamine (lisapunktid)	Kasutab esinemise ilmestamiseks erinevaid vahendeid (tabelid, graafikuid). Näitmaterjalide kvaliteet on hea.	Kasutab näitlikku lisamaterjali	Kasutatud lisamaterjal ei toeta sisu, kvaliteet kõikum.

Väike-Maarja Gümnaasiumi põhikooli õpilase loovtöö aruanne		
Töö autor/autorid		
Töö pealkiri		
Töö etapid	Tegevused	Tähtajad
Millises järjekorras ja mida tegema hakkad.	Millised tegevusi selleks ette võtta tuleb?	
Töö kokkuvõtlik aruanne		
Anna hinnang oma tööle. Mis läks teisiti kui kavandasid? Mida uut teada said? Mida uut õppisid? Millised olid raskused? Mida oleks võinud teisiti teha? Rühmatöö korral kirjelda tööülesannete jaotust, kogu rühma tegevust ning oma panust ühistöö valmimisel.		
Juhendaja hinnang		
Hinnang tööprotsessile. Tähtaegadest kinnipidamine. Töö tulemus.		

Õpilasuurimuse või praktilise töö korraldus gümnaasiumis

1. Õpilasuurimuse ja praktilise töö mõiste

1.1. Õpilasuurimus on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames ette valmistatud kirjalik töö. Õpilasuurimus põhjendab probleemivalikut, annab ülevaate uurimuse taustast, püstitab uurimisküsimused, põhjendab meetodi valikut, kajastab andmeid ja tõendusmaterjali kogumist, kirjeldab tulemusi ning esitab tulemuste analüüsi, järeldused ja kokkuvõtte, kasutatud allikate loetelu ning resümee eesti ja võõrkeeles. Õpilasuurimus on algupärane, objektiivne ja süsteemne ning uurimuse tulemused on tõendatavad, mõtestatud ja selgitatud. Õpilasuurimus kajastab õpilase uurimistulemusi ja seisukohti ning ei piirdu üksnes refereerimisega.

1.2. Õpilasuurimusi võib jaotada:

- **teoreetilisteks** (nn *review*) - antakse ülevaade ja üldistatakse teiste autorite uurimistulemusi, määratakse probleemi läbiuurituse seis ja edasise uurimisprioriteetide suund;
- **eksperimentaalseteks** (nn *case study*) – viiakse läbi mingile probleemile vastuse leidmiseks andmete kogumine, analüüs ning arutletakse, mis tulemustest järeldub (nähtustevaheliste seoste uurimine, probleemi põhjuste analüüsimine jm).

1.3. Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames loodud:

- teos (Autoriõiguse seadus loetleb teosed, mis on kaitstud autoriõigusega);
- õpilasfirma (idee leidmine, juhtide ja nime valimine, äriplaani koostamine, õpilasfirma registreerimine, õpilasfirma tegutsemine, õpilasfirma lõpetamine ja lõpparuande koostamine, õpilasfirma esitlus);
- tehnoloogiline lahendus (infotehnoloogiline, arhitektuurne jms tehnoloogiline lahendus);
- õppematerjal (õpik, töövihik, audio-, audiovisuaalne ja elektrooniline õppematerjal, ülesannete, tekstide, temaatiliste piltide kogu jms);
- projekt (konverentsi, konkursi, kontserdi, näituse, võistluse, õppekäigu vms korraldamine).

Praktilise tööga kaasneb etteantud struktuuriga kirjalik kokkuvõte. Kirjalik kokkuvõte avab praktilise töö tausta, lähtealused ja eesmärgid ning kirjeldab kontseptuaalset lahendust, töö aktuaalsust, tööprotsessi ja töö tulemust.

2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö eesmärgid

Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel ja hindamisel on eesmärgiks õpilase loova eneseväljenduse, koostöö ja iseseisvalt töötamise oskuse arendamine ning järgmiste oskuste omandamine:

- uuritava probleemi või loodava praktilise töö kohta taustinformatsiooni ja andmete kogumise ja analüüsimise oskus;
- teoreetiliste teadmiste praktilise rakendamise oskus;

- töö eesmärgi ja probleemile vastavate uurimisküsimuste sõnastamise ning sobiva meetodi ja analüüsivahendite valimise ja rakendamise oskus;
- tegevuse ajalise kavandamise ja kavandatu järgimise oskus;
- teadusteksti koostamise (eelkõige õpilasuurimuse puhul) oskus;
- oma tegevuse ja töö analüüsimise oskus;
- töö korrektse vormistamise oskus;
- kokkuvõtte ja resümees koostamise oskus;
- töö kaitsmise oskus.

3. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamine

3.1. Õpilasuurimuse ettevalmistamine on õpilasuurimuse kavandamine, läbiviimine ja kirjalik vormistamine juhendatud õppeprotsessis.

3.2. Praktilise töö ettevalmistamine on praktilise töö kavandamine, läbiviimine ning töö eesmärkide, teoreetilise tausta ja töö sisu kirjalik vormistamine juhendatud õppeprotsessis.

3.3. Õpilasuurimuse või praktilise töö vastutav juhendaja on kooli töötaja. Lisaks kooli töötajale võib kaasata juhendaja väljastpoolt kooli.

3.4. Õpilasuurimisel või praktilisel tööl võib olla üks või mitu õpilasautorit, kelle panus töösse on selgelt näidatud ja eristatav. Kõik autorid peavad osalema õpilasuurimuse või praktilise töö esitlemisel.

3.5. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise täpse ajakava igaks õppeaastaks kehtestab kooli direktor käskkirjaga.

4. Õpilasuurimuse ja praktilise töö etapid

4.1. Õpilasuurimuse/ praktilise töö teema ja juhendaja valik, eesmärgi püstitamine

4.1.1. Õpilasuurimuse/praktilise töö teema ja juhendaja valib õpilane 10. klassis hiljemalt aprillikuu lõpuks.

4.1.2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö teema valikul peab arvestama:

- originaalsust ja aktuaalsust;
- õpilase soove ja võimeid;
- arendavat iseloomu;
- konkreetsust ja piiritletust;
- materjali kättesaadavust, teostatavust ja kooli võimalusi;
- varasemat uuritust;
- sobivaid meetodeid;
- väärtuslikkust.

4.1.3. Õpilasuurimuse/praktilise töö teema valib õpilane. Vajadusel aitab õpilast teema valikul ja juhendaja leidmisel klassijuhataja.

4.1.4. Koos juhendajaga täpsustab õpilane uurimuse/praktilise töö teema ja sõnastab töö põhiprobleemi, eesmärgid, kasutatavad meetodid, ajakava ja esitab maikuu esimesel nädalal õppealajuhatajale avalduse (Lisa 1).

4.1.5. Juhendaja:

- aitab püstitada uurimuse eesmärgid, hüpoteesi, kavandada meetodeid ja töö ülesehitust;
- aitab leida õpilasele sobiva ja teostatava praktilise töö;
- aitab määratleda õpilasuurimuse materjali, suunab õpilast nii refereeritava kirjanduse kui ka analüüsitava ainese juurde;
- aitab koostada kalenderplaani;
- konsulteerib õpilast töö käigus;
- kontrollib töö valmimist ja nõuetekohasust osade kaupa;
- praktilise töö puhul jälgib, et töö kirjaliku kokkuvõtte ning suulise kaitsekõne põhjal saab kaitsmiskomisjon ülevaate nii tööprotsessist kui ka lõpptulemusest;
- annab kirjaliku hinnangu õpilase tööle.

4.1.6. Õpilane:

- teeb koostööd juhendajaga igas etapis;
- esitab kooli direktorile jooksva õppeaasta 30. septembriks uurimistöö ajakava, milles on märgitud uurimistöö /praktilise töö teema, eesmärk, meetodid, ajakava, arvestusega, et tööde vahukaitsmine toimub jooksva õppeaasta jaanuarikuu II poolel. (Lisa 2);
- järgib ajakava;
- analüüsib uurimismaterjali sisuliselt;
- annab perioodiliselt juhendajale aru töö käigust;
- praktilise töö puhul kirjutab töö teostamisega paralleelselt ka kirjalikku/teoreetilist osa;
- vastutab töös esitatud andmete õigsuse eest;
- vormistab töö nõuetekohaselt;
- kaitseb tööd kaitsmiskomisjoni ees üldtööplaanis kindlaksmääratud ajal.

4.2. Õpilasuurimuse/praktilise töö kavandamine

Õpilasuurimuse/praktilise töö kavandamise etapp on äärmiselt oluline, sest eesmärgipärasus on töö olulisim alus. On vajalik:

- koostada ajakava;
- määratleda töö maht;
- tutvuda kirjandusega, allikmaterjalidega;
- mõtestada lähtematerjalid;
- valida meetodid.

4.2.1. Meetodid jaotatakse:

- kvalitatiivsed (küsitlus, osalusvaatlus, rühmavestlus, intervjuu, tekstianalüüs; dokumendianalüüs, üksikjuhtumi analüüs, võrdlev uuring);
- kvantitatiivsed (eksperiment, mõõtmise, testimine, statistiline vaatlus, valimistatistika);
- kombineeritud meetod (kvalitatiivse ja kvantitatiivse meetodi koos rakendamine).

4.3. Materjali valimine ja kogumine.

4.4. Materjali töötlemine ja analüüsimine, järelduste tegemine.

4.5. Praktilise töö teostamine.

4.6. Õpilasuurimuse/praktilise töö kirjaliku osa kirjutamine, viimistlemine ja lõplik vormistamine.

4.7. Töö esitamine retsenseerimiseks.

4.8. Töö retsenseerimine

4.8.1. Juhendaja poolt kaitsmisele lubatud tööd retsenseerivad kaks retsensenti: VMG 11. klassi õpilane ja VMG õpetaja.

4.8.2. Retsensendid leiab juhendaja.

4.8.3. Valmis töö esitab õpilane vähemalt 3 nädalat enne kaitsmist juhendajale ja juhendaja/õpilane esitab töö vähemalt 2 nädalat enne kaitsmist retsensentidele ning kaitsmiskomisjonile.

4.9. Töö kaitsmine

4.9.1. kaitsmisele lubatakse tähtjaks esitatud, nõuetekohaselt vormistatud ja retsenseeritud tööd.

4.9.2. uurimistöö kaitsmisel teeb õpilane 8- 10-minutilise esitluse ja vastab küsimustele.

4.9.4. Kaitsekõne koosneb järgmistest osadest:

- teema põhjendus;
- töö eesmärk, ülesehitus;
- ülevaade kasutatud materjalidest, meetoditest;
- eesmärgi saavutamine, olulisemad järeldused;
- juhendaja jt tänamine;
- küsimustele vastamine.

5. Õpilasuurimuse/ praktilise töö kirjaliku osa struktuur ja vormistamine

5.1. Üldnõuded

Struktuur:

- tiitelleht;
- sisukord;
- sissejuhatus;
- põhiosa (peatükid ja alapeatükid);
- kokkuvõtte;
- kasutatud kirjandus;
- võõrkeelne resüme;

- (vajadusel) lisad.

Uurimus esitatakse formaadis A4, pehmes köites, ühes eksemplaris. Tekst trükitakse arvutil lehe ühele küljele reavahega 1,5, trükikirjaga, Times New Roman, tähesuurusega 12 punkti. Lehe servadest jäetakse alt ja ülalt 2,5 cm, paremalt 2,5 cm ja vasakult 2,5 cm. Tekstilõigud eraldatakse tühja reavahega.

Kõikide peatükkide, sissejuhatuse, kokkuvõtte, allikate loetelu ja lisade pealkirjad kirjutatakse läbivalt suurte tähtedega. Alajaotuste, alapunktide pealkirjades on suur ainult algustäht. Pealkiri paigutatakse lehe vasakusse serva. Tekst joondatakse mõlema serva järgi. Kõiki peatükke ja töö iseseisvaid osasid alustatakse uuel lehelt.

Peatüki pealkirja, sellele eelneva ja järgneva teksti vahele jäetakse kaks tühja rida. Alapealkirja ja eelneva ning järgneva teksti vahele jäetakse üks tühi rida.

Tabelid pealkirjastatakse, nummerdatakse töös läbivalt. Tabeli number paikneb tabeli kohal.

Joonised pealkirjastatakse, nummerdatakse töös läbivalt. Joonise number paikneb joonise all.

Kõik leheküljed nummerdatakse, kuid tiitellehele leheküljenumbrit ei kirjutata. Leheküljenumbrid paigutatakse lehekülje alla keskele. Lisad nummerdatakse ja pealkirjastatakse eraldi.

Töö peab olema keeleliselt korrektne, teaduslikus stiilis.

Järgida tuleb eetikanõudeid:

- viitamine algallikale;
- uuringus osalemise vabatahtlikkus;
- uuritavate isikute anonüümsus;
- personaalsete andmete, fotode, videosalvestuste, joonistuste jm materjali avaldamine vaid vastava isiku nõusolekul.

5.2. Sisukord

Sisukorras esitatakse töö kõigi jaotiste täielikud pealkirjad koos leheküljenumbriga. Otstarbekaks peetakse kuni kolmeastmelist peatükkide hierarhiat (nt pt 1, alapt 1.1, selle alajaotis 1.1.1)

5.3. Sissejuhatus

Sissejuhatuses on:

- teema/ praktilise töö valiku põhjendus;
- probleemipüstitus, uurimisküsimused;
- varem tehtu lühike iseloomustus;
- töö eesmärgi sõnastamine;
- (hüpotees);
- põhiülesanded, mis tuli eesmärgi saavutamiseks (ja hüpoteesi tõestamiseks) lahendada;
- meetodid (uurimisviisid), mida kasutatakse materjali kogumiseks, läbitöötamiseks;
- töös kasutatud lähtematerjalide ja andmete tutvustamine;

- töö ülesehituse selgitamine.

Sissejuhatus on umbes 1/10 töö põhiosa mahust.

5.4. Töö põhiosa

5.4.1. Õpilasuurimuse põhiosa koosneb kahest-kolmest peatükist, mis sisaldavad:

- probleemi seletavat kirjeldust, töö teoreetilist alusmaterjali;
- probleemi analüüsi;
- tulemuse.

5.4.2. Praktilise töö kirjaliku osa põhipeatükkides on ideekavand(id), visand(id), tööplaani ja selle hilisem analüüs, tööprotsessi lühikirjeldus, tulemuse kirjeldus.

5.4.3. Viidete vormistamise aluseks on Maigi Vija, Kadri Sõrmuse, Irene Artma juhendmaterjal „Uurimistöö kirjutaja“, mis on kättesaadav VMG raamatukogus.

5.5. Kokkuvõte

Kokkuvõte sisaldab tööst tulenevaid olulisemaid järeldusi ja tulemusi. Kokkuvõte ei tohi sisaldada uusi seisukohti või järeldusi. Kokkuvõte ei sisalda enam viiteid tekstile ega kirjandusele, võib aga välja tuua töö edasiarendamise suunad ja edaspidist lahendamist vajavad probleemid. Kokkuvõtte maht on umbes 1/10 töö põhiosa mahust.

5.6. Kirjanduse loetelu

5.6.1. Kasutatud kirjanduse loend hõlmab ainult töö koostamisel kasutatud ja viidatud allikaid (käsiraamatud, artiklid, arhiivimaterjalid, veebileheküljed jm).

5.6.2. Kasutatud kirjandus koosneb algallikate bibliokirjetest, mis esitatakse autorite perekonnanimede tähestikulises järjekorras. Ühe autori tööd järjestatakse ilmumisaasta järgi. Bibliokirje koostatakse alati viidatava algallika keeles.

5.6.3. Kirjanduse loetelu vormistamise aluseks on Maigi Vija, Kadri Sõrmuse, Irene Artma juhendmaterjal „Uurimistöö kirjutajale!“, mis on kättesaadav VMG raamatukogus.

5.7. Lisad

Lisad paigutatakse töö lõppu. Lisadeks on enamasti põhiteksti täiendavad arvanded, joonised, skeemid jm selgitavad materjalid. Lisad pealkirjastatakse ja nummerdatakse araabia numbritega vastavalt tekstis viitamise järjekorrale.

6. Õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamine

6.1. Hindamispeähimõtted on järgimiseks kaitsmiskomisjoni liikmetele, abistavaks materjaliks õpilastele, juhendajatele ja retsensentidele.

6.2. Õpilasuurimust/ praktilist tööd hindavad juhendaja, retsensendid ja kaitsmiskomisjon.

6.3. Hinnatakse õpilase suhtumist tööprotsessi (juhendaja hinnang), töö sisu ja vormistamist (retsensendid) ning esinemist kaitsmisel.

6.4. Õpilast tööprotsessis hinnates arvestab juhendaja järgmisi aspekte (Lisa 3):

- töösse suhtumist, tähtaegadest kinnipidamist, hilinemise korral selle põhjendatust;

- aktiivsust ja asjatundlikkust juhendajaga suhtlemisel;
- autori saavutusi ja peamisi töös esinevaid tugevusi;
- õpilase initsiatiivi, iseseisvust probleemide lahendamisel;
- analüüsi ja sünteesi oskust, kompetentsust .

6.5. Töö sisulise osa hindamisel arvestatakse (Lisa 3 ja 4):

- töö vastavust teemale;
- töö uurimuslikkust, objektiivsust;
- ebatäpsuste ja vigade puudumist;
- uurimistöö struktuursust, terviklikkust ja proportsionaalsust.

6.6. Töö vormistusliku poole hindamisel arvestatakse (Lisa 3 ja 4):

- töö üldilmet (korrekne väljatrükk, trüki- ja keelevigade puudumine);
- sisukorda ja selle vastavust tööle;
- tiitellehe korreksust, töö liigendust ning selle põhjendatust;
- jooniste, diagrammide, fotode, graafikute selgust ja allkirjade olemasolu;
- tabelite toetavust ning pealkirjade olemasolu;
- lisade olemasolu korral nende paigutust, põhjendatust ja proportsiooni.

6.7. Töö kaitsmisel hindab komisjon:

- töö sisu ja vormi (50 punkti);
  - ✓ 5/3/2/0 punkti - töö vastavus püstitatud eesmärkidele;
  - ✓ 5/3/2/0 punkti - analüüsi ja arutele põhjalikkusele;
  - ✓ 5/3/2/0 punkti - valitud meetodite sobivusele;
  - ✓ 5/3/2/0 punkti - töö vormistusele;
  - ✓ 5/3/2/0 punkti – struktuurile ja kasutatud allikate aktuaalsusele.
- esinemisoskust - selget ja artikuleeritud kõnet, soovitavalt peast (6 punkti);
- multimeediaesitluse või posterettekande korreksust ja põhjendatust (7 punkti);
- kompetentsust küsimustele vastamisel (7 punkti);
- kaitsekõne selgust, arusaadavust, ammendavust, ajast kinnipidamist (5 punkti).

6.7.1. Kaitsmiskomisjon võib õpilase vabastada töö esitlemisest komisjoni ees, kui õpilane on eelnevalt teinud oma uurimistöö põhjal kaitsmisega samaväärse ettekande näiteks konverentsil vm arvestataval üritusel.

6.7.2. Kaitsmiskomisjon võib õpilase vabastada töö esitlemisest komisjoni ees, kui õpilane on edukalt esinenud oma uurimistööga vabariiklikul aineolümpiaadil.

6.8. Juhendaja, retsensendid ja kaitsmiskomisjon hindavad õpilasuurimust/ praktilist tööd esmalt 100 punkti süsteemis:

- juhendaja hinnang kuni 25 punkti (Lisa 5);

- retsensentide hinnangute keskmine kuni 25 punkti (Lisa 6);
- kaitsmiskomisjoni hinnang kaitsmisele kuni 50 punkti (Lisa 7).

6.9. Õpilasuurimuse / praktilise töö lõpliku hinde paneb kaitsmiskomisjon 5 palli süsteemis, arvestades juhendaja ja retsensentide poolt antud ning kaitsmise eest saadud punkte: 90 – 100 punkti – hinne „5“, 75 – 89 punkti – hinne „4“, 50 – 74 punkti – hinne „3“, alla 50 punkti – hinne „2“, kaitsmisele põhjusega mitteilmumisel hinne „1“.

6.10. Kui õpilasuurimus või praktiline töö hinnatakse mitterahuldava hindega, on õpilasel õigus saada komisjoniga kokkuleppel järelkaitsmise võimalus.

Lisa 1   Avalduse vorm

Väike-Maarja Gümnaasiumi direktorile

_____

(õpilase ees-ja perekonnanimi)

_____

(klass)

Avaldus

Soovin teha uurimistöö/praktilise töö järgmisel teemal:

_____

(uurimustöö / praktilise töö teema)

_____ juhendamisel.

(juhendaja ees-ja perekonnanimi)

Töö eesmärk:

_____

Töö valmimise ajakava:

_____

Juhendaja nõusolek: _____

allkiri, kuupäev

Õpilase allkiri: _____ Kuupäev: _____

Lisa 2 Ajakava koostamine

Ajakava koostatakse pärast uurimistöö teema valimist koostöös uurimistöö juhendajaga.

TEEMA:

EESMÄRK:

Uurimistöö etapp	Tegevus	Aeg
1. Teema valik	Kriitiliselt kaalutleda, milline teema valida, aluseks võtta see mis on huvitav. Arvestada et teema oleks piisavalt aktuaalne ning ka uurimist väärt ja arutada juhendajaga läbi teema valiku õigsus ning põhjendus. Püstitada esialgne eesmärk.	
2. Tutvumine probleemiga kirjanduse vahendusel ning uurimisvaldkonna ja objekti konkretiseerimine	Küsida juhendaja käest mõni teos, kus uuritavat probleemi on juba ulatuslikumalt käsitletud ning küsida viiteid, millist kirjandust läbi vaadata; Täpsustada uurimisvaldkond, eesmärk lahti mõtestada ja piiritleda.	
3. Uurimistöö teema täpsustamine ja töö esialgse kava koostamine	Seletada, milline on vahe argiteksti ja teadusliku teksti sõnastamisel; milliseid aspekte on mõttekas silmas pidada töö esialgse kava koostamisel; milline on reaalne ajakava.	
4. Hüpooteeside formuleerimine	Selgitada, millisena sõnastatud hüpotees on hüpotees ja milline mitte; Uurimisküsimuste ehk eesmärki avavate küsimuste sõnastamine, kriitiliselt hinnata, kas hüpotees(id) on kontrollitav(ad).	
5. Materjali süstemaatiline kogumine	Koos juhendajaga leppida kokku, milline meetod on otstarbekas uurimiseks valida, arvestades vajaminevat aega, töömahtu, sihtrühma kättesaadavust.	
6. Uurimistöö tulemuste kokkuvõtmine	Valida otstarbekas andmetöötlus viis.	
7. Täiendava materjali kogumine	Kui eelnev materjali kogumine ei andnud soovitud tulemusi, siis on mõttekas koos juhendajaga kriitiliselt analüüsida, mida on vajalik muuta.	

8. Uurimistöö tulemuste analüüs ja teaduslik tõlgendamine	Otsustada koos juhendajaga, kuidas on kõige mõttekam andmeid analüüsida ning kuidas siduda andmed töö teoreetilise osaga.	
9. Töö laiendatud kava koostamine	kriitiliselt hinnata hüpoteese ning nende tõestatust.	
10. Töö vormistamine	Läbi töötada kirjalike tööde vormistamise juhend ja toimida vormistamisel võimalikult täpselt.	
11. Töö esitlemine või kaitsmine	Teha selgeks kaitsmise põhimõtted ja kord; kaitsmiskõne peab vastama retsensendi küsimustele.	
12. Töö publitseerimine	Töö esitamine kooli raamatukogusse.	

Lisa 3**Soovitatav protsessi hindamismudel juhendajale****Protsess**

	(punkte 3)	(punkte 2)	(punkte 1)	(punkte 0)	punkte
Loomingulisus	elulise teema leidmine ja mõtestamine	juhendaja toetusel jõudis ise olulise esitamiseni	on raskusi oma ja võõra teksti sidumisel tervikuks	töö on teemaga kaudselt (väga vähesel määral) seotud	3
Omaalgatus ja aktiivsus	aktiivsus materjali otsimisel, läbitöötamisel ja vormistamisel	vajas abi materjali töötlemisel	on raskusi töö ülesehitamisel, ei oska ennast väljendada	vajab pidevat juhendamist, omaalgatus puudub	3
Kontakt juhendajaga	õpilase kontakt juhendajaga kogu töö vältel regulaarne ja piisavalt aktiivne	õpilase kontakt juhendajaga kogu töö vältel ebaregulaarne ja liiga vähene	õpilane kohtus juhendajaga vaid paar korda	õpilane esitas juhendajale valmis töö	3
Planeerimine	õpilane planeeris ja teostas oma tööd oskuslikult, alati oli juhendajaga kohtudes tööloik iseseisvalt läbi mõeldud	õpilane planeeris ja teostas oma tööd osaliselt iseseisvalt, juhendajagi kohtudes oli eeltöö osaliselt tegemata	juhendajaga kohtudes oli eeltöö tegemata	õpilane ei kohtunud juhendajaga	3
Tähtajad	kokkulepitud tähtaegadest peeti kinni kogu protsessi vältel	mõnel korral ei peetud kinni kokkulepitud tähtaegadest	õpilane kohtus kokkulepitud tähtaegadel vaid paaril korral	õpilane ei pidanud kinni kokkulepitud tähtaegadest	3
				max 15 p	15

Sisu

	(punkte 1)	(punkte 0,7)	(punkte 0,3)	(punkte 0)	punkte
Pealkiri	pealkiri kajastab täpselt töö sisu	pealkiri vastab osaliselt töö sisule	mitmekordsel lugemisel saab aru seotusest töö sisuga	pealkiri ei vasta töö sisule	1
Uurimus	uurimuslik osa (küsitlus, katsed, võrdlus, järeldused, eksperiment vm) on hästi koostatud/läbi viidud ja võrreldud piisavalt töö esimeses osas käsitletud materjalidega	uurimusliku osa koostamisel/läbiviimisel esineb üksikuid vigu, on võrreldud töö esimese osaga osaliselt	uurimuslik osa on koostatud/läbi viidud küsitavalt või on võrreldud töö esimese osaga puudulikult	uurimusliku osa ja töö esimese osaga suhtes puudub seos	1
Analüüs ja arutelu	analüüs on põhjalik, arutelu selge, täpne ja süsteemne	analüüs või arutelu on liiga pealiskaudne	analüüs ja arutelu on puudulik	tegemist on referatiivse tööga	1
Eesmärgid, hüpotees	sissejuhatuses püstitatud eesmärkidele ja hüpoteesile/uurimisküsimustele on kokkuvõttes selged ja konkreetsed vastused	eesmärgid ja hüpotees/uurimisküsimused sobivad osaliselt kokkuvõttega	sissejuhatus ja kokkuvõtte pole kooskõlas	sissejuhatus ja/või kokkuvõtte puuduvad	1
Meetod	materjal on kogutud sobivaima meetodiga ja hulk on piisav usaldusväärsete järelduste tegemiseks	materjal on kogutud ebasobiva meetodiga või hulk pole piisav usaldusväärseks järelduseks	valitud vale meetod ja materjali hulk on ebapiisav töö eesmärgi saavutamiseks	ei saa aru, millist meetodit on kasutatud	1
				max 5 p	5

Lisa 3 järg Vorm

	(punkte 0,5)	(punkte 0,3)	(punkte 0,1)	(punkte 0)	Punkte
Vormistus	teksti suurus, reavahe, pealkirjad, lk nummerdus jne on korrektne	esineb paar läbivat viga	esineb palju vormistus vigu	vormistusele ei ole pööratud mingisugust tähelepanu	0,5
	illustratsioonid vormistatud korrektselt – joonistel, tabelitel, fotodel allkirjad , vajadusel viited allikatele või nende puudumine vastab töö iseloomule	illustratsioonide vormistusel esineb paar puudust	illustratsioonide vormistus vale	illustratsioonidel puuduvad allkirjad ja viited	0,5
	lisade olemasolu või puudumine vastab töö iseloomule	-	lisade olemasolu või puudumine vastab töö iseloomule osaliselt	lisade olemasolu või puudumine ei vasta töö iseloomule	0,5
Struktuur	referatiivne ja uurimuslik osa on tasakaalus	referatiivne osa töös liiga väike	referatiivne osa töös liiga suur ning uurimuslik väike	töö on referatiivne, uurimuslik osa puudub	0,5
	töö liigendus ja pealkirjad on selged ja põhjendatud	liigenduse ja/või pealkirjade osas esineb üksikuid puudujääke	töö on liiga palju või liiga vähe liigendatud või pealkirjad ei sobi sisuga või liiga pikad	töö liigendamata või liigendatud ebaotstarbekalt	0,5
	töös on kasutatud sobival hulgal illustratsioone (joonised, fotod, diagrammid, kaardid vms)	illustratsioone võiks olla rohkem	illustratsioone võiks olla vähem	illustratsioone pole kasutatud, kuigi teema seda võimaldaks	0,5
Töö allikatega	kasutatud materjalide nimekiri korrektne, reastatud alfabeetiliselt	kasutatud materjalide vormistuses esineb üksikuid vigu	vormistamisel on vigu olulisel määral	kasutatud materjalide nimekiri puudub	0,5
	tekstis on viidatud ühtse süsteemi järgi kõikidele kasutatud allikatele, joonistele, tabelitele, lisadele jne	tekstisiseses viitamises esineb üksikuid vigu	tekstisisesene viitamine süsteemitu	tekstisisesene viitamine puudub	0,5
Eneseväljendus	sõnavara mitmekesine, lausestus sobiv ja loogiline	esineb mõni tööd läbiv viga	esineb kuni 15 tööd läbivat viga	esineb hulgaliselt lausestusvigu	0,5
	õigekirjavead puuduvad, puudub slängi ja võõrkeelte mõju	esineb mõni tööd läbiv viga	esineb kuni 15 tööd läbivat viga	esineb hulgaliselt õigekirjavigu	0,5
				max 5 p	5

Lisa 4**Soovitav sisu ja vormi hindamismudel retsensendile****Sisu**

	(punkte 3)	(punkte 2)	(punkte 1)	(punkte 0)	Punkte
pealkiri	pealkiri kajastab täpselt töö sisu	pealkiri vastab osaliselt töö sisule	mitmekordsel lugemisel saab aru seotusest töö sisuga	pealkiri ei vasta töö sisule	3
uurimus	uurimuslik osa (küsitlus, katsed, võrdlus, järeldused, eksperiment vm) on hästi koostatud/läbi viidud ja võrreldud piisavalt töö esimeses osas käsitletud materjalidega	uurimusliku osa koostamisel/läbiviimisel esineb üksikuid vigu, on võrreldud töö esimese osaga osaliselt	uurimuslik osa on koostatud/läbi viidud küsitavalt või on võrreldud töö esimese osaga puudulikult	uurimusliku osa ja töö esimese osa suhtes puudub seos	3
analüüs ja arutelu	analüüs on põhjalik, arutelu selge, täpne ja süsteemne	analüüs või arutelu on liiga pealiskaudne	analüüs ja arutelu on puudulik	tegemist on referatiivse tööga	3
eesmärgid, hüpotees	sissejuhatuses püstitatud eesmärkidele ja hüpoteesile/uurimisküsimustele on kokkuvõttes selged ja konkreetsed vastused	eesmärgid ja hüpotees/uurimisküsimused sobivad osaliselt kokkuvõttega	sissejuhatus ja kokkuvõtte pole kooskõlas	sissejuhatus ja/või kokkuvõtte puuduvad	3
meetod	materjal on kogutud sobivaima meetodiga ja hulk on piisav usaldusväärsete järelduste tegemiseks	materjal on kogutud ebasobiva meetodiga või hulk pole piisav usaldusväärseks järelduseks	valitud vale meetod ja materjali hulk on ebapiisav töö eesmärgi saavutamiseks	ei saa aru, millist meetodit on kasutatud	3
				max 15 p	15

Lisa 4 järg Vorm

	(punkte 1)	(punkte 0,75)	(punkte 0,5)	(punkte 0)	Punkte
vormistus	teksti suurus, reavahe, pealkirjad, lk nummerdus jne on korrektne	esineb paar läbivat viga	esineb palju vormistus vigu	vormistusele ei ole pööratud mingisugust tähelepanu	1
	illustratsioonid vormistatud korrektselt – joonistel, tabelitel, fotodel allkirjad , vajadusel viited allikatele või nende puudumine vastab töö iseloomule	illustratsioonide vormistusel esineb paar puudust	illustratsioonide vormistus vale	illustratsioonidel puuduvad allkirjad ja viited	1
	lisade olemasolu või puudumine vastab töö iseloomule	-	lisade olemasolu või puudumine vastab töö iseloomule osaliselt	lisade olemasolu või puudumine ei vasta töö iseloomule	1
struktuur	referatiivne ja uurimuslik osa on tasakaalus	referatiivne osa töös liiga väike	referatiivne osa töös liiga suur ning uurimuslik väike	töö on referatiivne, uurimuslik osa puudub	1
	töö liigendus ja pealkirjad on selged ja põhjendatud	liigenduse ja/või pealkirjade osas esineb üksikuid puudujääke	töö on liiga palju või liiga vähe liigendatud või pealkirjad ei sobi sisuga või liiga pikad	töö liigendamata või liigendatud ebaotstarbekalt	1
	töös on kasutatud sobival hulgal illustratsioone (joonised, fotod, diagrammid, kaardid vms)	illustratsioone võiks olla rohkem	illustratsioone võiks olla vähem	illustratsioone pole kasutatud, kuigi teema seda võimaldaks	1
töö allikatega	kasutatud materjalide nimekiri korrektne, reastatud alfabeetiliselt	kasutatud materjalide vormistuses esineb üksikuid vigu	vormistamisel on vigu olulisel määral	kasutatud materjalide nimekiri puudub	1
	tekstis on viidatud ühtse süsteemi järgi kõikidele kasutatud allikatele, joonistele, tabelitele, lisadele jne	tekstisiseses viitamises esineb üksikuid vigu	tekstisisesene viitamine süsteemitu	tekstisisesene viitamine puudub	1
eneseväljendus	sõnavara mitmekesine, lausestus sobiv ja loogiline	esineb mõni tööd läbiv viga	esineb kuni 15 tööd läbivat viga	esineb hulgaliselt lausestusvigu	1
	õigekirjavead puuduvad, puudub slängi ja võõrkeelte mõju	esineb mõni tööd läbiv viga	esineb kuni 15 tööd läbivat viga	esineb hulgaliselt õigekirjavigu	1
				max 10 p	10

Lisa 5 Uurimistöö juhendaja hinnang

Juhendaja: _____

HINNANG UURIMISTÖÖLE

_____ klassi õpilase _____ uurimistöö

Uurimistöö hindamisel juhendaja:

- annab hinnangu autori saavutustele ja peamistele töös esinevatele tugevustele, empiirilisele osale ja teoreetilisele käsitlemisele, uurimisprobleematika aktuaalsusele ning valitud metodika otstarbekusele, lähtudes sõnastatud eesmärgist;
- annab hinnangu töösse suhtumisele, tähtaegadest kinnipidamisele, õpilase initsiatiivile, iseseisvale probleemide lahendamisele, analüüsi ja sünteesi oskusele, kompetentsusele ning selle kujunemisele uurimistöö kirjutamise käigus antud valdkonnas.

HINNANG : _____ punkti (maksimaalselt 25 p) ja _____

(luban / ei luba)

käesoleva ainealase uurimuse / praktilise töö kaitsmisele.

_____ " " _____

(juhendaja allkiri kuupäev)

Retsensent: _____

RETSENSIOON

_____ klassi õpilase _____ uurimistööle

Retsenseeritava uurimistöö maht on _____ lehekülge, millest põhiosa on _____ lk, lisad _____ lk, materjali illustreerimiseks on kasutatud _____ joonist ja _____ tabelit. Kasutatud kirjanduse loetelus on _____ nimetust.

Sisuline hinnang tööle (positiivsed ja negatiivsed märkused):

1. Kas esitatud uurimistöö vastab teemale? Kas uurimistöös käsitletav uurimisproblemaatika on aktuaalne? Kas ülesanded ja valitud teed ülesannete lahendamiseks (metoodika) on olnud otstarbekad uurimistöös vaadeldava probleemi ning eesmärgi seisukohalt (infotehnoloogias võib see olla ka praktilise lahenduse loomine või testimine)?
2. Mida võiks lugeda uurimistöö peamisteks väärtusteks (teoreetilisteks, praktilisteks)? Missuguseid uudseid ja algupäraseid momente uurimistöö sisaldab? Kas töös esitatud seisukohtadel on praktilist väärtust?
3. Kas õpilase poolt kogutud materjal on piisavalt läbi töötatud ja analüüsitud? Kas õpilane on toetudes sellele materjalile teinud piisavalt põhjendatud järeldusi?
4. Kas uurimistöös leidub terminoloogilisi eksimusi või vaieldavusi, millega retsensent ei saa nõustuda?
5. Kas kasutatud viiteallikad on autoriteetsed ja esinduslikud? Kas mõni oluline allikas on uurimistöös esitatud eesmärgist lähtuvalt jäänud viitamata?
6. Kas kõik teiste autorite põhimõttelised seisukohad kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed, joonised, tabelid on viidatud? Kas töös esineb autoriõiguste rikkumist?
7. Kas uurimistöös esitatud kokkuvõtte/järeldused tulenevad ülesannete lahendamise tulemusena või on need oletuslikud (st ülesannete lahendamise käigus pole tegelikult antud küsimustega tegeletud)? Hinnang kokkuvõtte/järelduste olulisusele antud valdkonna arendamise seisukohalt.
8. Täpsustamist nõudvad küsimused.
9. Hinnang punktides (maksimaalselt 25 punkti): _____

(retsensendi allkiri, kuupäev)

Tugisüsteemid

Õpilasele vajaliku toe väljaselgitamine ja meetmete rakendamine

Kool lähtub õppe korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Tulenevalt õpilase individuaalsest vajadusest tagatakse õpilasele võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös.

Õpilase õppekavas sõnastatud eesmärkide täitmiseks ja talle vajaliku toe pakkumiseks võib lisaks tavaklassidele moodustada ka õpiabi- või tasemerühmi või eriklasse. Õpiabirühma suurus on 8-12 õpilast, tasemerühma suurus on 12-18 õpilast. Õpe õpiabi- või tasemerühmas peab olema õpilase vajadustest lähtudes põhjendatud ja ajaliselt piiritletud ning järgida tuleb haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija või koolivälise nõustamismeeskonna või mõlema soovitusi.

Väike-Maarja Gümnaasiumis on õpilasele vajaliku toe väljaselgitamiseks ja haridusliku erivajadustega õpilaste õppe koordineerijaks määratud tugikeskuse osakonna juhataja.

Tugikeskuse osakonna juhataja toetab ja juhendab õpetajat õpilastele vajaliku toe ja haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel, nõustab vanemat ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning ühelt haridustasemelt teisele ülemineku toetamiseks.

Õpilasele, kellel tekib takistusi koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel, annab kool üldist tuge, mis kujutab endast õpetaja pakutavat individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialistide teenuse kättesaadavust ning vajaduse korral õpiabitundide korraldamist individuaalselt või rühmas.

Kui õpilasel ilmneb vajadus saada tuge, teavitatakse sellest vanemat ning kool korraldab õpilase pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajaduse korral tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovitatakse lisauuringuid. Hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ning koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitused, rakendatud teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile. Individuaalse arengu kaardi täitmise eest vastutab antud õpilase klassiõpetaja/klassijuhataja.

Kui kooli tagatud üldine tugi ei anna õpilase arenguks soovitud tulemusi, siis võib rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel tõhustatud tuge või erituge. Sellisel juhul on õpilane käsitletav haridusliku erivajadusega õpilasena.

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kohaselt ja vanema kirjalikul nõusolekul rakendab kool õpilasele tõhustatud tuge või erituge, terviseseisundist tulenevat koduõpet, koolikohustuslikule õpilasele mittestatsionaarset õpet, vähendab ja asendab riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemusi ühes või mitmes aines, soovib lihtsustatud õpet või vabastab õpilase kohustusliku õppeaine õppimisest.

Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes oma püsiva õpiraskuse, psüühika- ja käitumishäire või muu tervises seisundi või puude tõttu vajab vähemalt üht järgmistest teenustest:

- pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset õppekava ühes, mitmes või kõikides ainetes;
- pidevat tugispetsialistide teenust ja osajaga õpet individuaalselt või rühmas;
- pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset tuge klassis toimuva õppetöö ajal;
- õpet eriklassis.

Erituge rakendatakse õpilasele, kes tulenevalt tema raskest ja püsivast psüühikahäirest, intellekti- või meelepuudest või liitpuudest vajab:

- puudespetsiifilist õppekorraldust, -keskkonda, -metoodikat, -vahendeid ning õppes osalemiseks pidevat tugispetsialistide teenust lõimituna sotsiaal- või tervishoiuteenustega või mõlemaga;
- osajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.

Kui koolil (elukohajärgse kohaliku omavalitsuse territooriumil) ei ole võimalik korraldada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kohast õpet, tagab elukohajärgne vald või koostöös teiste koolide ja nende pidajatega õpilasele hariduse omandamise võimalused ning korraldab transpordi või hüvitab õpilase sõidukulud. Transport korraldatakse ja sõidukulud hüvitatakse vallavalitsuse kehtestatud korras.

Meetmete rakendamise tulemuste jälgimine

Meetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut.

Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad kõik meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt kord õppeaastas õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitused.

Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab tugikeskuse osakonna juhataja koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ning teeb ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks: meetme rakendamise lõpetamine; meetme rakendamise jätkamine samal või tõhustatud viisil; meetme vahetamine või muu meetme lisamine; täiendavate uuringute teostamine, eriarsti, erispetsialisti või koolivälise nõustamiskomisjoni poole pöördumise soovimine.

Individuaalne õppekava

Õpilasele, kelle arengu toetamine nõuab eritähelepanu, on võimalik koostada individuaalne õppekava. Individuaalne õppekava on õpilase jaoks koostatud õppekava, mis loob tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks ning mille aluseks on põhikooli riiklik õppekava. Kui

haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, siis võetakse aluseks koolivälise koolivälise si soovitusel.

Individuaalse õppekava alusel õppimise sisulise ulatuse, ajalise kestuse, õppevormid ja tulemuste hindamise, samuti klassiõppega seostamise põhimõtted ja suhe kooli õppekava sisu ja tulemustega määratakse kindlaks individuaalses õppekavas.

Märge individuaalse õppekava rakendamise kohta tehakse e-päevikusse.

Individuaalse õppekava koostamisse kaasatakse õpilase vanem, aineõpetajaid ja tugispetsialistid.

Individuaalse õppekava koostamise ja rakendamise eest vastutab tugiteenuste osakonna juhataja.

Individuaalse õppekava rakendamine vormistatakse direktori käskkirjaga.

Logopeediline abi

Õppeaasta alguses korraldab logopeed koostöös klassiõpetaja/aineõpetajaga õpilastele vastavasisulise testi, mille tulemuste alusel määratakse õpilasele logopeedilised tunnid.

Logopeedilises abis osalevate õpilaste nimekiri kinnitatakse direktori käskkirjaga ning õpilase suunamine logopeedilisele abile tehakse teatavaks lapsevanemale.

Iga veerandi lõpus teeb logopeed kokkuvõtte õpilaste arengust, õa lõpul koostab koondkokkuvõtte õpilaste tulemustest ning teeb ettepanekud edaspidiseks.

Logopeedilise abi tunnid toimuvad 1-2 korda nädalas, vastavalt õpilaste tunniplaanile.

Logopeedilise abi tund toimub rühma või individuaalse tunnina.

Logopeediline tund võib toimuda samaaegselt eesti keele tunniga. Antud juhul teeb logopeed koostööd aineõpetajaga ning tunni teema kattub aineõpetaja töökavas oleva teemaga.

Üldine tugi

Üldist tuge rakendatakse õpilastele, kel on takistusi koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel.

Üldine tugi võib olla õpilase individuaalne juhendamine/konsultatiivne õppetöö või õpiabitund.

Õpiabitunnid toimuvad (1.-4. klass) paralleelselt tunniplaanis olevate ainetundidega.

Õpiabi õpetaja poolt läbiviidava tunni teema kattub antud klassi õpetaja töökavas oleva teemaga.

Õpiabitunnid on rühmatunnid (8-12 õpilast).

Õpiabi õpetaja peamine ülesanne on toetada ja arendada õpilast läbi täiendavate selgituste, lisaharjutuste, suunamise ja julgustamise.

Õppeaasta lõpus koostab õpiabi õpetaja kokkuvõtva analüüsi õpilaseti ning teeb ettepanekud edaspidiseks.

Konsultatiivse õppetöö ülesanne on toetada 5.-12. klassi õpilasi, kel on tekkinud mahajäämus õpitulemuste saavutamisel.

Konsultatiivse õppetöö ajad määratakse kindlaks iga õa alguses kooli päevakavas.

Konsultatiivse õppetöö läbiviijaks on aineõpetaja.

Mitterahuldava hinde korral korraldab aineõpetaja konsultatiivse õppetöö koostöös õpilasega kuni nõutavate õpitulemuste saavutamiseni. Konsultatiivse õppetöö tulemused kajastuvad e-päevikus parandatud õpitulemuste osas.

Konsultatiivses õppetöös võivad õpilased osaleda pikaajalise puudumise (haiguse) tõttu.

Konsultatiivses õppetöös võivad õpilased osaleda täiendavate selgituste jms saamiseks.

Ümarlaud

Ümarlaua kohtumine korraldatakse mahajäämusel õppetulemuste saavutamisel, koolikohustuse mittetäitmisel, ja korduvate käitumisprobleemide korral, kaasates vestlusringi õpilase, lapsevanema, õppealajuhataja, klassijuhataja ja aineõpetajad/pikapäevarühma õpetaja, õpilaskodu sotsiaalpedagoogi, vajadusel kooli direktori või muu institutsiooni esindaja.

Ümarlaua vestluse korraldab tugikeskuse osakonna juhataja.

Ümarlaua vestlus protokollitakse.

Ümarlaua vestluse otsuste täitmist jälgivad tugikeskuse osakonna juhtaja, klassijuhataja ja aineõpetaja.

Õpilastega tekkinud probleemide lahendamiseks kaasatakse vajadusel lastekaitsespetsialiste ja/või noorsoopolitseid. Vajadusel suunab õpilase psühholoogi juurde või koolivälise nõustamiskomisjoni poole.

Andekate õpilaste toetamine

Õppetunni tasandil:

- täiendavate õppeülesannete andmine, suunamine, nõustamine ja toetamine ning võimalusel erinevate spetsialistide kaasamine;
- püütakse suunata ja julgustada õpilasi osalema koolisisestel ja -välistel õpilasvõistlustel, konkurssidel ja olümpiaadidel.

Tunniväline tasand:

- valmistatakse andekaid õpilasi ette koolisisesteks, maakondlikeks ja vabariiklikeks võistlusteks.

Õpilane, kelle andekus toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas, lähtutakse ka litsentsitud spetsialistide poolt läbiviidud standardiseeritud testide tulemustest, väga heade tulemuste saavutamisest üleriigilistel või rahvusvahelistel aineolümpiaadidel, konkurssidel või võistlustel ning valdkonna ekspertide hinnangutest teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt.

Andekaid õpilasi toetatakse ka haridusprogrammide või teiste haridusasutuste kaudu (näiteks TÜ Teaduskool, Väike-Maarja Muusikakool, Väike-Maarja Korvpalliklubi, jms).

Huvitegevus

Huvitegevus on kooli õppekava läbimist toetav õppekavaväline tegevus.

Õpilase ande arendamiseks ja toetamiseks toimuvad koolis järgmised huviringid:

- rahvatants;
- koorid (mudilas- ja lastekoor);
- kergejõustikuring;
- robootika;
- rahvastepall;
- lauamängud;
- kunstiring;
- arvutiring.

Valla poolt korraldatavad huviringid ja -tegevused:

- suusatamine;
- maadlus;
- korvpall;
- Väike-Maarja Muusikakool;
- Väike-Maarja Mudelihall;
- Väike-Maarja Noortekeskus.

Pikapäevarühm

Pikapäevarühm võimaldab õpilasele tuge ja järelevalvet õppetööst vaba aja sisustamisel ning koduste õpiülesannete täitmisel, pedagoogilist juhendamist ja suunamist huvialategevuses ning huvide arendamisel.

Pikapäevarühma tegevust koordineerib pikapäevarühma õpetaja.

Pikapäevarühma tegevused toimuvad direktori poolt kinnitatud päevakava alusel.

Pikapäevarühma vastuvõtmise otsustab kooli direktor vanema kirjaliku taotluse alusel.

Õpilaskodu

Õpilaskodus on loodud õpilasele soodsad tingimused sotsiaalsete oskuste arendamiseks, õppimiseks, enesearenduseks, suhtlemiseks, huvitegevuseks, vaba aja sisustamiseks ning puhkamiseks, arvestades õpilaste individuaalseid vajadusi.

Õpilaskodus tagavad õpilasele õppimis-, elamis- ja kasvatustingimused sotsiaalpedagoog ja õpilaskodu kasvataja. Õpilaskodu tegevuse aluseks Gümnaasiumi õpilaskodu kodukord.

Koolitervishoid

Koolitervishoiuteenus on koolitervise tegevus, mille osutamise eesmärgiks on õpilastele tervist kaitsvate ja edendavate tingimuste loomine koolikeskkonnas.

Koolitervishoiu tööd korraldab koolis kooliõde.

Kooliõde viib läbi õpilaste tervisekontrolli, tervise seisundi hindamist, haigusi ennetavaid tegevusi, vaksineerimisi, tervisekaitsealast tööd, kujundab hoiakuid tervisekäitumises, hindab kooli füüsilist ja psühhosotsiaalset keskkonda, teeb koostööd lastevanematega, õpetajatega, sotsiaalpedagoogi ja tugikeskuse osakonna juhatajaga.

Koduõpe

Põhiharidust omandavat õpilast võib õpetada vanema taotlusel koduõppes.

Koduõpet vanema taotlusel korraldab ja finantseerib vanem, kes vastutab ka õpitulemuste saavutamise eest. Kool võimaldab õpilasel kasutada tasuta vähemalt kooli õppekava läbimiseks vajalikku õppekirjandust (õpikuid, tööraamatuid, töövihikuid, töölehti jmt).

Vanema taotlusel koduõppel õppivale õpilasele koostab koduõpet läbiviiv isik koostöös kooliga kooli õppekavast lähtudes individuaalse õppekava. Individuaalses õppekavas määratakse kindlaks õpetajad, kes kooli poolt kontrollivad õpitulemuste omandamist.

Vanema taotlusel koduõppel õppiva õpilase hindamise korraldus määratakse individuaalses õppekavas, arvestades seejuures riiklikus õppekavas hindamisele sätestatud nõudeid.

Kool kontrollib vähemalt üks kord poolaastas individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemuste omandamist.

Koduõpet läbiviiv isik võib viibida õpilase õpitulemuste hindamise juures.

Õpilase kokkuvõtavad hinded kantakse klassipäevikusse.

Koolil on õigus katkestada õppenõukogu otsusega koduõpe, kui ilmneb, et õpilasel on individuaalse õppekavaga määratletud õpitulemused suures mahus saavutamata.

Tervislikel põhjustel koduõppe rakendamine

Koduõpet tervislikel põhjustel rakendatakse õpilasele, kellel on raske funktsioonihäire, haigus või puue või kelle tervislik seisund võib selle põhjustada ning kelle õppetöö läbiviimiseks erivajadustest tulenevalt puuduvad koolis võimalused ja tingimused. Koduõpet tervislikel põhjustel rakendab kool vanema taotlusel ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel.

Kooliväline nõustamismeeskond võib koduõppe rakendamist soovitada kuni kolmeks aastaks, mille järel vaadatakse üle koduõppe pikendamise vajadus. Minimaalne koduõppe kestus on kaks õppeveerandit.

Tervislikel põhjustel koduõppel õppivale õpilasele koostab kool koostöös vanemaga tema võimeid ja erivajadusi arvestava individuaalse õppekava, lähtudes raviarsti või eriarsti ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitudest ning temale kohaldatavas riiklikus õppekavas sätestatud kohustuslikest ainetest.

Gümnaasiumiastmel tervislikel põhjustel koduõppel oleval õpilasel võib vähendada õppekoormust kuni kaheksa kursuse võrra iga arvestusliku koduõppel viibitud õppeaasta kohta.

Tervislikel põhjustel koduõppel õppivale õpilasele viiakse kooli poolt juhendatud õpet läbi vähemalt kaheksa õppetunni ulatuses nädalas.

Tervislikel põhjustel koduõppel õppiva õpilase hindamise korraldus määratakse individuaalses õppekavas, arvestades seejuures riiklikus õppekavas hindamisele sätestatud nõudeid.

Kool seab õpilasele sisse e-päeviku, kuhu õpetajad märgivad õpingu toimumise kuupäeva, tundide arvu, sisu ja koduülesanded, hinded või sõnalised hinnangud.

Õpilase kokkuvõtavad hinded kantakse e-päevikusse.

Õpilaste tunnustamine

Õpilaste innustamiseks on koolis välja töötatud tunnustamissüsteem (VMG kodukord).

Tunnustamise eesmärk on tagada õpilastele eduelamusi, mis motiveerib püstitama uusi sihte.

Pädevuste kujundamine Väike-Maarja Gümnaasiumis

- Üld- ja õppeainepädevuste ning õpetuse integratsiooni tulemusena kujunevad õpilasel ulatuslikumad valdkonnapädevused. Valdkonnapädevuste kujunemist toetavad ülekoolilised sündmused. VMG ülesandeks on toetada valdkonnapädevuste kujunemist järgmistes ainevaldkondades – keel- ja kirjandus, võõrkeeled, matemaatika, loodusained, sotsiaalsed, kunstiained, tehnoloogia ja kehaline kasvatus.
- VMG ÕK taotleb õpilastel üld-, valdkonna- ja ainepädevuste kujundamist.
- Ainekava ja töökava koostamise ning selle elluviimise kaudu loob õpetaja tingimused õppekavas määratud pädevuste saavutamiseks.
- Õppeainepädevus kujuneb saavutatud õpitulemuste alusel. Taotletavad õppeainepädevused määratletakse ainekavas kooliastmeti.
- Üldpädevuste kujunemist arendatakse läbi kooli õppe- ja kasvatustegevuse ning huvitegevuse.

Kultuuri- ja väärtuspädevus – oskus väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust, hinnata inimsuhete väärtuslikkust, seost looduse, oma ja teiste rahvaste kultuuridega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.

Sotsiaalne- ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teha koostööd teiste inimestega; aktsepteerida inimeste erinevusi ja väärtushinnanguid ning arvestada neid suhtlemisel.

Enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; järgida terveid eluviise; analüüsida ja lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme; järgida üldkehtivaid moraalinorme ning kavandada oma karjääri.

Õpipädevus - tähendab õppimiseks vajalike teadmiste ja oskuste ning õppimist soodustavate uskumuste ja hoiakute süsteemi: oskus ning suutlikkus oma eesmärged seada ning vastavalt vajadusele muuta, oskus organiseerida ja planeerida õppimiseks vajalikke tingimusi (aeg ja koht), kasutada õpikeskkonnas pakutavat tuge, sh abi küsimine, reguleerida enda õpikäitumist (pingutamist), oskus aega planeerida lähtuvalt eesmärkidest ja ülesannetest, oskus ja suutlikkus õppida teistega koos, organiseerida õppimist iseseisvalt, oskus rakendada erinevaid õpistrateegiaid nii koolis kui ka väljaspool kooli, oskus analüüsida oma teadmisi, oskusi, motiveeritust ja enesekindlust; arusaam õppimise vajalikkusest.

Suhtluspädevus – teadmised ja oskused keelevahendite kasutamisel, kuulamisel, lugemisel, rääkimisel ja kirjutamisel. Keelepädevus: keele formaalsete vahendite tundmine ja oskust kasutada neid tähenduslike sõnumite koostamiseks ja mõistmiseks. Sõnavarapädevus: keele sõnavara tundmine ja oskus sõnu kasutada, sõna mõistmis- ja kasutamisoskus lausetes ja tekstides. Grammatikapädevus: keele grammatiliste vahendite tundmine koos oskusega neid kasutada.

Ortograafiapädevus: kirjaliku teksti vastuvõtul ja loomisel vajalike sümbolite tajumise ja kasutamise oskus. Pragmaatiline pädevus: oskus soovitud tähendusi sobival ajal ja sobival moel edasi anda ning tõlgendada suhtluspartneri sõnumit sellisena, nagu see oli kavandatud, oskus teksti mõista, selles sisalduvat informatsiooni seostada olemasolevate taustteadmistega ning teha üldistusi ja järeldusi teksti alusel. Sotsiolingvistiline pädevus: oskus toime tulla sotsiaalsete suhtesviisakusreeglid, rahvatarkuse väljendvara, murded, tervitamine, pöördumised jms. Sotsiaalne pädevus: oskus tulla toime verbaalse ja mitteverbaalse suhtlemisega, oskus tõlgendada teise inimese emotsioone ja meeleseisundit, oskus aidata, lohutada, teha koostööd.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid, erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia mõju igapäevaelule ning olla avatud uuendustele.

Ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua, seada eesmäärke ja neid ellu viia; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt muutustele ning julgus võtta arukaid riske.

Digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat muutuvus ühiskonnas, olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning järgida moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

I kooliastmes taotletavad pädevused:

- peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada;
- suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles õpitut;
- oskab kasutada eakohaseid matemaatilisi oskusi erinevates eluvaldkondades;
- käitub loodust hoidvalt;
- oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda;
- oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
- oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest;
- hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
- oskab vältida ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- oskab leida ja säilitada digivahendite abil infot;
- on teadlik digikeskkonna ohtudest ja oskab kaitsta oma privaatsust;
- järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus;
- teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda ning on valmis seda tegema.

Õppe ja kasvatuses rõhuasetused I kooliastmes:

Esimeses klassis on õpetuse ja kasvatuses põhitavaks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppetülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Esimeses kooliastmes keskendutakse:

- kõlbeliste tõekestidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
- õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
- põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.

Õppetöö korraldamise alus võib esimeses kooliastmes olla üldõpetuslik tööviis. Sõltuvalt õpilaste ettevalmistusest võib kasutada ka aineõpetuslikku tööviisi või üld- ja aineõppe kombineeritud varianti.

II kooliastmes taotletavad pädevused:

- hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest;
- oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid;
- väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- oskab oma tegevust kavandada ja hinnata, oma eksimusi näha ja tegevusi korrigeerida;
- oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi;
- oskab kuulata, lugeda ja luua eakohaseid tekste;
- tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades;
- on omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning oskab kasutada loogikareegleid erinevates eluvaldkondades;
- väärtustab säästvat eluviisi, oskab looduses käituda;
- oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;
- oskab leida erinevatest allikatest teavet ja seda kasutada;
- on teadlik digikeskkonna ohtudest ja oskab kaitsta oma privaatsust;
- järgib digikeskkonnas samu moraali ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus;
- tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II kooliastmes

Teises kooliastmes on õpetuse ja kasvatuse põhitähtsuseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmises- ja tegevusvaldkondade vastu.

Teises kooliastmes keskendutakse:

- õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
- huvitegevusvõimaluste pakkumisele;
- õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
- õpiraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Õpetuses rakendatakse mitmekesiseid tööviise ja ülesandeid, mis võimaldavad murdeikka jõudvatel õpilastel teha iseseisvaid valikuid ja seostada õpitut praktilise eluga ning aitavad toime tulla õpilaste individuaalselt erineva arenguga, nende muutuvate suhete ja tegutsemisega uutes rollides.

III kooliastmes taotletavad pädevused:

- tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, sekkub eiramise korral oma võimaluste piires;
- on õpihimuline, saab aru õppimise vajalikkust ning vajadusel oskab kasutada asjakohast nõu;
- tunneb ja austab eesti keelt ja kultuuri traditsioone ning aitab kaasa nende säilimisele ja arengule. Omab teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest ning suhtub tolerantselt erinevatesse rahvustesse;
- suudab püstitada eesmärke, tunneb oma võimeid, kontrollib enda käitumist ja võtab vastutuse oma tegude eest;
- suudab ennast õigekirjareegleid järgides kõnes ja kirjas arusaadavalt väljendada; mõistab ja saab aru erinevatest tekstidest;
- oskab ennast väljendada vähemalt ühes võõrkeeles;
- oskab loogiliselt mõelda, analüüsida ja üldistada, rakendades matemaatikas omandatud teadmisi;
- mõistab inimese ja keskkonna seoseid ning elab loodust ja keskkonda säästvalt;
- püüab toime tulla infoühiskonnas pakutavaga ning teab kriitilise lähenemise vajalikkust, oskab riskivabalt kasutada tehnilisi vahendeid ja kaitsta oma digitaalset identiteeti;
- on igakülgsest aktiivne ja vastutustundlik kodanik, järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus;
- peab oluliseks ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;
- huvitub ja peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
- oskab väärtustada enda ja teiste aega;
- suudab oma arvamust kujundada, põhjendada, kaitsta ja vajadusel muuta.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III kooliastmes

Kolmandas kooliastmes on õpetuse ja kasvatuse põhitavaks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine, kes suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida.

Kolmandas kooliastmes keskendutakse:

- õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele;
- õpitu seostamisele igapäevaeluga ning rakendatavuse tutvustamisele tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
- erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ja enesekontrollimise oskuse arendamisele;
- õppeülesannete planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
- õpilaste erivõimete ja huvide arendamisele;
- õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevaliku tegemisel.
- õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel.

Gümnaasiumis taotletavad pädevused

- käitub eetilisel, järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid;
- järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus;
- vastutab oma valikute, otsuste ja kohustuste eest;
- kasutab erinevaid õpistrateegiaid, sealhulgas oskab koostada uurimistöid ja seda esitleda;
- oskab töötada meeskonnas ühiste eesmärkide saavutamise nimel;
- aitab kaasa eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule ning näeb seda Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis;
- on teadlik erinevatest töövaldkondadest, tööturu suundumustest;
- oskab hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandab oma karjääri;
- mõtleb kriitiliselt ja loovalt, kasutab korrektset ja väljendusrikast keelt, põhjendab oma valikuid ning seisukohti;
- valdab vähemalt kahte võõrkeelt iseseisva keelekasutaja tasemel;
- kasutab matemaatilisi teadmisi ja meetodeid erinevates eluvaldkondades;
- omab väljakujunenud loodusteaduslikku maailmapilti, oskab vältida ja vähendada keskkonda kahjustavat tegevust;
- väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid;
- oskab kasutada nüüdisaegset tehnoloogiat;
- oskab suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades;
- oskab leida ja säilitada digivahendite abil abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- on kujundanud oma kodanikupositiooni, tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis;
- hindab kunsti;
- järgib tervislikke eluviise.

Lõimingu ja läbivate teemade põhimõtted VMG-s

Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist.

Lõimingu eesmärk on seostada õpetatavaid teadmisi ja oskusi ning siduda need omavahel reaalse eluga ja kujundada ühtne tervik. Õpetajate ülesanne on seostada erinevaid teadmisi ja oskusi ning õppemeetodeid omavahel nii, et saavutada õppekava ja õpetuse terviklikkus. Lõimingu teemad on ära toodud kooli õppekava üldosas, ainekavades ja õpetajate töökavades.

Lõimingu saavutamiseks korraldab kool õpet ja õpetajate vahelist koostööd viisil, mis võimaldab aineteülest õpikäsitust.

Lõimingu puhul on oluline teema määratlemine, mille ümber õppetegevus kavandatakse. Kooli õppekava üldosa kontekstis on nendeks läbivad teemad ja pädevused. Õppe kavandamisel määratakse kindlaks ainevahelised seosed ja teemad, mis kattuvad erinevates ainevaldkondades.

Lõimingu rakendamist toetavad erinevad õppeviisid (individuaalne, paaris- ja rühmatöö, diskussioon, ajurünnak, probleemõpe, õppekäik, matk, praktiline töö) või erinevad õppeülesanded (projekt, referaat, uurimistöö, loovtöö, essee), mis aitavad õpilasel omandada erinevaid töövõtteid ja saada kogemusi.

Õpikeskkonna kujundamisel ja õppekorralduses võetakse aluseks läbivate teemade sisu ja eesmärgid.

Õppes lähtutakse läbivatest teemadest, tuuakse õppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekooolilisi projekte. Läbivate teemade rakendumine kajastub õpetajate töökavades.

Projektinädalatel/päevadel toimub õpe koolis ühest üldteemast lähtuvalt, mida käsitletakse erinevate õppeainete kaudu, lõimides neid omavahel. Projektinädalate/päevade eesmärgiks on toetada õpilase tervikliku maailmapildi kujunemist.

Ülekoooliliste sündmuste sündmuste planeerimisel ja korraldamisel võetakse aluseks läbivates teemades püstitatud eesmärgid.

Õppekäikude, matkade, õuesõppe praktilised tegevused loovad õppe läbiviimiseks mitmekülgsed tingimused ning võimalused, mis aitavad kujundada läbivates teemades püstitatud eesmärgid.

Valikained toetavad läbivate teemade taotlusi.

Läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös/uurimistöös võivad õpilased läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatöona;

Koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega korraldatakse võimaluse korral klassivälist ja huviringide tegevust ning

osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides. Klassijuhatajate ja aineõpetajate töökavades määratletakse liikluskasvatuse detailiseeritud teemad, mida käsitletakse integreerituna ainetundides. Koolivälised liikluskasvatusalased tegevused kavandatakse kooli üldtööplaanis.

Liikluskasvatus

Vastavalt Liiklusseadusele on liikluskasvatuse eesmärk kujundada üksteisega arvestavaid liiklejaid, kellel on:

- ohutu liiklemise harjumused ja kes tajuvad liikluskeskkonda ning hoiduvad käitumast teisi liiklejaid ohustavalt ja liiklust takistavalt;
- teadmised ja oskused, mis toetavad nende enda ja teiste liiklejate toimetulekut ja ohutust mitmesugustes liiklusolukordades nii jalakäija, sõitja kui ka juhina.

Liikluskasvatus rakendub I kooliastme valikainetes ja läbiva teemana kooli üldtööplaanis kajastuvate sündmuste ja õpetajate töökavades püstitatud eesmärkide kaudu.

Põhikooli I astmes on liikluskasvatuse sisuks jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise, käitumise ja liikluses toimetuleku õpetamine, lähtudes eelkõige lapse koduümbruse liikluskeskkonnast.

Põhikooli II ja III astmes on liikluskasvatuse sisuks erinevate liiklusolukordade selgitamine lapse enda ja teiste liiklejate seisukohalt ning linna ja maapiirkonna teedel ohutu liiklemise õpetamine.

I kooliastme lõpuks õpilane:

- teab hädaabi numbrit (112), oskab ohust teatada;
- oskab kirjeldada ohtusid oma kooliteel, põhjendada ning selgitada ohtude vältimist kooliteel;
- oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturikiiver, põlve- ning küünarnukikaitseid, vajadusel ujumisrõngast, päästevesti;
- oskab käituda ühissõidukeis, neisse siseneda, väljuda ning ohutult sõiduteed ületada;
- oskab valida jalgrattaga, rulaga, rulluisudega sõitmiseks ohutut kohta;
- oskab ohutult liigelda märjal, libedal, lumisel teel;
- oskab valida tee, sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutuses veendununa sõidutee ületada;
- oskab määrata sõidukite liikumise suunda ning hinnata liikumise kiirust;
- oskab eristada valet/ohtlikku liikluskäitumist õigest/ohutust käitumisest.

II kooliastme lõpuks õpilane:

- oskab ohust kiiresti ja korrektselt teatada;
- oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi-, mopeedijuhkiiver, põlve- ning küünarnukikaitseid;
- oskab käituda ühissõidukeis, neisse siseneda, väljuda ning sõiduteed ületada;

- oskab hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust;
- oskab valida tee sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta;
- oskab hinnata sõiduki liikumiskiirust ja määrata vahemaid;
- tunneb/teab/mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile);
- oskab leida informatsiooni ja lisamaterjali ohutuslaste teemakäsitluste kohta;
- oskab kaardistada ohtlikud kohad kooliteel, kirjeldab ohtu ja teab, kuidas ohtu vältida.

III kooliastme lõpuks õpilane:

- väärtustab ohutust, arvestab kaasliiklejatega ning on seaduskuulekas;
- oskab ohust teatada ja hinnata ohuolukorda;
- oskab vaatluse teel hinnata helkuri peegelduvuse omadusi;
- oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi- ja mootorratturi kiiver, põlve- ning küünarnukikaitses;
- teab ja tunneb nõudeid jalgratturile ja mopeedijuhile ning oskab vastavalt nõuetele käituda;
- oskab kaardil tähistada ohtlikud kohad kooliteel ja valida ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks;
- kirjeldab ohutu teekonna valiku põhimõtteid;
- mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile, mopeedijuhile);
- on teadlik ohutuslastest kampaaniatest ning annab hinnangu ajas muutuvate hoiakute kujunemise kohta;
- oskab leida informatsiooni ja võrrelda Eesti (liiklus) ohutuslast olukorda teiste riikidega.

Läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine on lõimitud erinevatesse ainetundidesse kõikides kooliastmetes. Eraldi käsitletakse karjääri planeerimist 9. kl karjääriõpetuse tundides. Karjäärinõustamine toimub koostöös Lääne-Virumaa Rajaleidja keskusega.

Õpilast suunatakse:

- teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
- arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisoskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;
- arendama oskust seada endale eesmärged ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt;
- kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;
- tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus,
- õppima tundma töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda.

I kooliastmes

- aitab läbiv teema õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ja toetab esmaste õpioskuste omandamist.
- aidatakse mänguliste tegevuste abil õpilasel kujundada ning õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust.
- tutvustatakse õpilastele erinevaid tegevusalasid ja ameteid, nende olulisust ning omavahelisi seoseid.

II kooliastmes

- keskendutakse õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele ning oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele.
- on eesmärk aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi.
- tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.

III kooliastmes

- keskendutakse õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele.

- juhatakse õpilasi mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia.
- teavitatakse võimalustest tutvuda erinevate elukutsete ja ametitega.
- vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist ja julgustatakse seda kasutama.

Gümnaasiumis

- taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes
  - ✓ väärtustab elukestvat õpet kui elustiili;
  - ✓ mõtestab oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi;
  - ✓ omab valmisolekut ja oskusi teha oma elukäiku puudutavaid valikuid.
- suunatakse
  - ✓ tutvuma erinevate ametite/elukutsetega, haridus- ja koolitusvõimalustega,
  - ✓ pöörama tähelepanu praktilistele tööotsimisoskustele;
  - ✓ koostama isiklikku karjääriplaani;
  - ✓ analüüsima võimalikke alternatiivseid karjäärivalikuid ja nende mõju pikemas perspektiivis;
  - ✓ analüüsima tööd reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi
  - ✓ hindama kohalikku majanduskeskkonda;
  - ✓ tutvuma teabega edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta.
- õpilasele luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

Läbiv teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“.

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Keskond ja jätkusuutlik areng on lõimitud erinevatesse ainetundidesse kulmineerudes ülekooliliste sündmustega kooliastmeti.

I kooliastmes

- tuginetakse õpilase kogemustele, igapäevaelu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele.
- taotletakse õppe- ja kasvatusel kaudu õpilase keskkonnataju kujunemist, pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning loodussäästlikele tegutsemisviisidele.

II kooliastmes

- keskendutakse õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele ning oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele.

- on eesmärk aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi.
- tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.

III kooliastmes

- keskendutakse kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele.
- on eesmärk kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja –protsessidest.
- on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud.
- õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda.

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ väärtustama bioloogilist ja kultuurilist mitmekesisust;
  - ✓ väärtustama ökoloogilist jätkusuutlikkust;
  - ✓ kujundama isiklikke keskkonnavalaseid seisukohti,
  - ✓ osalema kodanikualgatuse korras keskkonnavalaste otsustamisel;
  - ✓ aru saama inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest, inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
  - ✓ aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest, inimtegevusega kaasnevatest riskidest;
  - ✓ võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest ja omandama vastavad väärtushinnangud ning käitumisnormid.
  - ✓ harjutama keskkonnavalastes küsimustes orienteerumist;
  - ✓ valmis olema keskkonnakaitseküsimustega tegelemiseks nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil.

Läbiv teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus”

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ja vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes

- mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust,
- on ühiskonda lõimitud,
- toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele,

- osaleb poliitiliste ning majanduslike otsuste tegemisel.

Õpilast suunatakse:

- väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama;
- tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;
- mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ning toimimist;
- mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas ning omandama oskusi osaleda otsustamisprotsessides;
- mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas ning suhtuma positiivselt ettevõtlusse ja selles osalemisse.

Õpilaste kodanikualgatust ja ettevõtlikkust kujundatakse läbi erinevate heategevuslike ettevõtmiste: heategevuskontserdid, jõululaat, hoolivuslaad, varjupaiga külastused. Õpilaste vabatahtlik osalemine teeäärte koristamisel.

I kooliastmes

- on keskne saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, nt talgutöö, ühisürituste korraldamine vms.
- kool toetab õpilaste ja lastevanemate algatusi erinevates ettevõtmistes.
- lähtudes paikkonna võimalustest, tutvustatakse õpilasele kodukandi ettevõtteid, noorteühinguid ja teisi vabatahtlikke organisatsioone või huvirühmi, kes korraldavad kogukonnas üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.

II kooliastmes

- toetatakse õpilasepoolset initsiatiivi koostööks ja ühiste otsuste tegemiseks pakkudes talle selleks võimalusi ja abi ühisalgatuseks (nt õpilaste vabatahtlik tegevus, talgutöö, ühisürituste korraldamine vms).
- toetatakse õpilase iseseisvat tegutsemist ühise eesmärgi nimel ning võtma sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi.
- suunatakse õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loominguilisi lahendusi ning aidata neil kogeda koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust.
- tutvustatakse õpilasele kodukandi ettevõtteid, noorteühinguid ja teisi vabatahtlikke organisatsioone või huvirühmi, kes korraldavad kogukonnas üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.

III kooliastmes

- keskendutakse ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele.
- on tähtsal kohal riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel.
- tutvustatakse kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning julgustatakse neis tegevustes osalema.

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ väärtustama demokraatlikku ühiselu korraldamist,
  - ✓ väärtustama koostööd, kodanikualgatust ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist,
  - ✓ väärtustama konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
  - ✓ mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ja toimimist,
  - ✓ mõistma enda kui üksikisiku rolli poliitilises ja majanduslikus süsteemis;
  - ✓ mõistma ettevõtluse toimimist ühiskonnas,
  - ✓ analüüsima ettevõtlusega kaasnevat riski ja nende vähendamise võimalusi;
  - ✓ omandama praktilisi oskusi kohalikul ja riigi tasandil otsustamiseks ning majanduselus osalemiseks;
  - ✓ osalema klassi- ja koolivälises tegevuses ning projektides tunnetamaks oma kogemuse kaudu aktiivse ja informeeritud kodaniku eeliseid.

Läbiv teema „Kultuuriline identiteet”

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes

- mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo käigus,
- omab ettekujutust kultuuride mitmekesisusest;
- väärtustab omakultuuri;
- väärtustab kultuurilist mitmekesisust,
- on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Õpilaste kultuurilist identiteeditunnetust arendatakse läbi rahvuslike tähtpäevade, emakeelepäeva, vabariigi aastapäeva tähistamise. Õpilased osalevad nii üld-, noorte- kui piirkondlikel laulu- ja tantsupidudel.

I kooliastmes

- pakutakse õpilasele võimalust osaleda oma paikkonna kultuuri tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone.
- aidatakse jõuda mõistmiseni, et erinevatel kultuuridel on omad tavad ja kombed.
- kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse.
- saavutatakse õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.

II kooliastmes

- suunatakse õpilast mõistma end kui kultuuri kandjat.
- julgustatakse õpilast oma kultuuri edasivijana ja kultuuride vahendajana; kus õppija saab rakendada oma teadmisi ja oskusi omakultuuri tutvustamiseks, näiteks koolide ja rahvusvaheliste projektide kaudu.
- kujundatakse õpilases positiivseid hoiakuid, tolerantsust ja lugupidamist erinevate kultuuride, inimeste ja nende loomingu ning tavade suhtes.
- õpetatakse ning väärtustatakse oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripära, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ning seda üldistades, teiselt poolt ka õpilase omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule.
- antakse õpilasele teadmisi mineviku ja nüüdisaja kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja kultuuride mõjutuste kohta.

III kooliastmes

- aidatakse õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel.
- pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana;
  - ✓ mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana,
  - ✓ osalema kultuuridevahelises kommunikatsioonis;
  - ✓ olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomungusse;
  - ✓ taunima diskrimineerimist;

- ✓ tundma õppima ja väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripärasid nii kirjanduse, interneti, meedia kui ka vahetu kogemuse kaudu;
- ✓ teadvustama, tundma õppima ja võrdlema mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;
- ✓ omandama teadmisi kultuuride kujunemisest ja vastastikusest mõjust;
- ✓ arutlema selle üle, mida toob endaga kaasa elamine teises kultuuriruumis.

Läbiv teema „Teabekeskond”

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.

Õpilast suunatakse:

- mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi;
- valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;
- määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
- kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskkondi;
- arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust.

Erinevaid ainetunde viiakse läbi arvutiklassides, muuseumis ning raamatukogus.

Õpetajad arutavad tundides õpilastele eakohaselt meedias kajastatud päevakajalisi sündmusi.

Õpilased omandavad kogemuse eetilisest käitumisest tänapäevastes kommunikatsiooni keskkondades (meililistid, kooli raadio, kooli ajaleht Mikud-Mannid, kooli *Facebook*).

I kooliastmes

- harjutatakse õpetaja abil ja kaaslaste toel kirjeldama oma tegevust teabekeskkonnas.
- õpitakse erinevaid teabekeskkondi kasutades eristama avalikku ja isiklikku kasutuskeskkonda ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi.
- toetavad läbiva teema rõhuasetused inimeseõpetuse, emakeele ning teiste õppeainete kaudu toimuvat suhtlemisoskuste kujundamist.
- pööratakse tähelepanu õpilase eakohasele meediakasutusele.

II kooliastmes

- on käsitluse keskmes avalikus ja privaatses ruumis toimimise seaduspärasused ning põhiliste kommunikatsiooniformaatide tundmaõppimine.
- õpetatakse internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi.
- suunatakse õpilast lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ja tuvastama uudises puuduvat teavet.

III kooliastmes

- õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselus ning kasutama meediat teabeallikana.
- muutub olulisemaks teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides).
- aitavad õpetus ja kasvatus töös õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks.
- luuakse võimalused analüüsida meediaga seotud probleematilisi olukordi (eraellu sekkumine, vääртеabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ määrama oma teabevajadusi;
  - ✓ leidma sobivat teavet;
  - ✓ kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid;
  - ✓ arendama kriitilise tebeanalüüsi oskust;
  - ✓ võrdlema erinevaid diskursiivseid praktikaid (nt seltskonnamedia, kohtupraktika, meelelahutus, sõprade omavaheline suhtlus jpt) ning neis valitsevaid suhtlemisnorme;
  - ✓ mõistma meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme;
  - ✓ analüüsima avalikus ruumis kehtivaid reegleid ning kirjeldama võimalikku tegevust nende rikkumise korral.

Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon”

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Kool on varustatud kaasaegsete tehnoloogiliste vahenditega – interaktiivne tahvel, avalik Wifi, arvutiklassid, laborid, kooliraadio ruum, mille kaudu õpilased saavad arendada oma tehnoloogilisi oskusi.

I kooliastmes

- tutvutakse infotehnoloogia kasutamise põhivõtetega.
- õpitakse vormistama arvutiga loovtöid.
- kasutatakse eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme.
- mitmekesisistatakse tehnoloogia rakendamise võimalusi foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise integreerimise kaudu õppetegevusse.

II kooliastmes

- suunatakse õpilast kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.
- suunatakse mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui minevikus.
- julgustatakse arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet tehnoloogia rakendamisel praktiliste ülesannetega erinevates projektides.
- julgustatakse osalema arvutipõhises õppes, kus kasutatakse rühmatööd ning aktiivõppemeetodeid.

III kooliastmes

- kujundatakse IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Erinevates õppeainetes lõimitakse ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid.
- kasutatakse nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppes puhul.

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta;
  - ✓ mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ja keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
  - ✓ aru saama tehnoloogilise, majandusliku, sotsiaalse ning kultuurilise innovatsiooni vastastikustest mõjudest ja omavahelisest seotusest;
  - ✓ mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid;
  - ✓ kasutama IKT-d eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
  - ✓ arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet innovaatiliste ideede rakendamisel erinevates projektides;
  - ✓ osalema rühmatööna teostatavates uurimis- ja arendusprojektides.
- gümnaasiumiastme lõpuks tuleb tagada kõigi õpilaste valmisolek IKT kasutamiseks igapäevaelus, õpingutes ja töös.

Läbiv teema „Tervis ja ohutus”

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes

- on võimeline järgima tervislikku eluviisi,
- käitub turvaliselt ning aitab kaasa tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Tervis ja ohutus on lõimitud erinevatesse ainetundidesse kõikides kooliastmetes.

VMG kuulub Tervist Edendavate Koolide võrgustikku ning rakendab ühenduse põhimõtteid kooli igapäevaellu, lisades aina rohkem tervist edendavaid tegevusi kooli ettevõtmistesse ja sündmustesse (matkad loodusradadele jne).

Õpilased sooritavad 3. või 4. kl jalgrattalubade liikluseksami.

I kooliastmes

- pannakse rõhk tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele.
- omandatakse eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak.
- on oluline, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusti oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt.
- on õppemeetoditest rõhk jutustustel, aruteludel, rühmatöödel, demonratsioonidel, rollimängudel ja käitumise modelleerimisel.

II kooliastmes

- pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus).
- kasutatakse õppemeetoditena aktiivõppemeetodeid, arutelu, rühmatööd, rollimänge ja demonratsioone.
- täiendatakse õppetööd ainetundides noortelt noortele metoodikal põhinevate tunniväliste projektidega.

III kooliastmes

- pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele.
- on õppemeetoditest kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioonid, juhtumianalüüsid, rühmatööd, uurimisprojektid ja rollimängud.
- on tähtsal kohal õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste kaasamine tervist edendavatesse ja turvalisust suurendavatesse tegevustesse.

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ hindama mitmesuguste käitumisviiside ohutusastet;
  - ✓ selgitama loodus- ja sotsiaalainetes õpitule tuginedes alkoholi ja tubaka mõju inimorganismile ja käitumisele;
  - ✓ analüüsima ja hindama keskkonna ja ühiskonna mõju inimeste tervisele ja ohutusalaste otsuste langetamisele;

- ✓ vältima negatiivseid mõjusid ja toetama teisi positiivsete otsuste langetamisel;
- ✓ analüüsima tervise- ja ohutusalase info, toodete ja teenuste kvaliteeti, maksumust ja kättesaadavust;
- ✓ analüüsima ohuteguri suurust;
- ✓ tundma ära olukorrad, mis nõuavad professionaalset abi.

Läbiv teema „Väärtused ja kõlblus”

Läbiva teema käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Väärtuste ja kõlbluse arendamine on lõimitud kõikidesse ainetundidesse kõikides kooliastmetes. Koolil on igaks õppeaastaks väärtust kandev juhtmõte, mille alusel on planeeritud õppeaasta eesmärgid ja läbivad tegevused. Iga kooli töötaja on oma isikliku eeskujuga väärtuste ja kõlbluse edasikandja.

I kooliastmes

- on rõhk iseenda tundmaõppimisel, heade kommete omandamisel ja sellise klassikollektiivi kujundamisel, kus peetakse oluliseks
  - ✓ õiglust,
  - ✓ ausust,
  - ✓ hoolivust,
  - ✓ sallivust,
  - ✓ inimväarikust,
  - ✓ lugupidamist enda ja teiste vastu,
  - ✓ lubaduste pidamist,
  - ✓ demokraatlikku osalemist,
  - ✓ rahvuslikkust.
- on õppemeetoditest esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima, analüüsima ja vajadusel korrigeerima.

II kooliastmes

- taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
- suunatakse õpilast:
  - ✓ tunnustama väärtusi, kõlblisi norme ja viisakusreegleid;
  - ✓ õppevara kaudu leidma positiivseid kõlblisi eeskujusid ja ideaale;

- ✓ olema erinevate inimeste vastu tolerantne ja lugupidav;
- ✓ arutlema üldtunnustatud väärtuste, kõlbeliste ja viisakusnormide üle ja neid omaks võtma;
- ✓ juhinduma oma käitumises üldtunnustatud väärtuste, kõlbeliste ja viisakusnormide üldpõhimõtetest ning analüüsima iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel;
- ✓ osalema kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) eetikakoodeksi ja käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima.

III kooliastmes

- tuuakse selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondlik ning ajaloolis-kultuuriline mõõde.
- toetatakse läbi erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamise (ajaloos ning tänapäeval) sallivuse ja lugupidamise suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist.
- juhatakse eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama enda omi, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse.
- tehakse uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgselt.

Gümnaasiumis

- suunatakse õpilast:
  - ✓ analüüsima kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme, erinevaid väärtussüsteeme, nende seoseid ajaloolis-kultuurilise kontekstiga, religiooniga ja maailmavaatega;
  - ✓ analüüsima isiklikke väärtushoiakuid ja kõlbelisi tõekspidamisi;
  - ✓ tegema mõtestatud maailmavaatelisi ja kõlbelisi valikuid ning neid põhjendama;
  - ✓ tegutsema erinevaid vaateid ja seisukohti respektierides ning kaitsma ja põhjendama oma seisukohti;
  - ✓ ette nägema, võimaluse korral vältima ja lahendama väärtuste ja kõlbeliste normidega seotud konfliktsituatsioone;
  - ✓ mõistma, et mitmekesisus on ühiskonna rikkuse ja arengu tingimus.

Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted

Iga õppeaasta alguses kavandatakse ülekoolilised ja koolidevahelised projektid (üritused) kooli üldtööplaanis. Ülekoolilised ja koolidevahelised projektid peavad olema kooskõlas VMG õppekava tulemustega.

Projekt on ühekordse, tähtajalise, piiratud ressursidega ja kindlaks määratud tulemuse saavutamiseks tehtav töö. Koolisiseseid ainealaseid projekte viivad läbi aineõpetajad või ainekomisjonid.

Aineüleised projektipäevad toimuvad üldjuhul üks kord õppeveerandis (õuesõpe, avastusõpe, muuseumiõpe, õppekäigud jne).

Projektid arendavad õpilases oskust töötada iseseisvalt ja meeskonnas, oskust eesmärke seada ja tulemusi analüüsida, oskust loovalt mõelda ja omandatud teadmisi uutes olukordades kasutada.

Koolidevahelised projektid annavad õpilasele kogemuse õppimiseks ja toimetulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes.

Projektid võivad olla:

- uurimisprojektid – on suunatud teadmiste hankimisele;
- teostusprojektid – on seotud uue objekti loomisega või sündmuse ettevalmistamise ja läbiviimisega;
- hindamisprojektid – tegelevad olemasolevate nähtuste, eksperimentide või teostatud muutuste hindamisega ja ettepanekute tegemisega sotsiaalsfääris.

Õpetaja planeerib ja teeb ettepanekud direktorile ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide läbiviimise ning nende rahastamise põhimõtete kohta.

Koolis toimuvad projektid:

- ainepäevad;
- ainenädalad;
- koolikonverents;
- ülekoolilised projektid (aine ja/või ainetevahelised projektid);
- maakondlikud projektid;
- vabariiklikud projektid.

Õppekäikude ja matkade korraldamise alused

Väike-Maarja Gümnaasiumis võimaldatakse kõikidele klassidele tasuta õppekäik jooksva aasta jooksul.

Õppekäigu eesmärgiks on kinnistada õpilaste teoreetilisi teadmisi, avardada õpilaste silmaringi ning informatsiooni hankimine.

Õppekäikude läbi on õpilastel võimalus:

- tutvuda rahvuskultuuriga;
- avardada maailmapilti;
- saada esteetilisi elamusi;
- rikastada tundeelu;
- tutvuda edasiõppimisvõimalustega;
- saada informatsiooni kutsevalikust;
- võimalus tutvuda Eesti looduse eripäraga;
- arendada vaatlusoskusi;
- arendada loovust;
- tutvuda keskkonnaprobleemidega;
- tutvuda kodukoha ja ka teiste piirkondade koduloo ja ajalooaga.

Ülekoolilised sündmused

	Sündmused	Eesmärgid	Seotus õppeainetega, läbivate teemade (LT) ja üldpädevustega (ÜP)	Tegevused
1	Aktused ja kogunemised		<i>ÜP: kultuuri-, suhtlus- ja väärtuspädevus.</i> <i>LT: väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet.</i>	
	Kooliaasta avaaktus	Lua pidulik meeleolu ning kujundada valmisolek algavaks õa-ks.	Muusikaõpetus, eesti keel ja kirjandus, riigikaitse, avalik esinemine	Õpilased esitavad luuletusi, laule. 1. klassi õpilastele antakse kätte õpilaspiletid. Õpilastele tutvustakse uusi õpetajaid. Avaaktusele järgneb klassijuhatajatund.
	Matriklite kätteandmine	Väärtustada gümnaasiumiõpilaseks olemise staatust.	Avalik esinemine, muusika, riigikaitse, eesti keel, ühiskonnaõpetus.	Õpilane töötab käituda gümnaasiumiõpilase vääriliselt. Õpilane peab kõne.
	Iseseisvuspäev	Kasvatada isamaalisust ja tähtsustada meie riigi iseseisvust, mälestada Vabadussõjas langenuid. Tunnustada õpilasi ja õpetajaid, teha kokkuvõtte eelnevast.	Eesti keel ja kirjandus, muusika, kunsti- ja tööõpetus, avalik esinemine, sotsiaalsained.	Õpilased liiguvad rongkäigus Vabadussõja ausamba juurde. Lauldakse koos hümnid, õpilased esinevad kõnega, ausambale asetatakse lilled ja küünlad.
	Lõpukell	Kasvatada ühtsustunnet, saada esinemiskogemust ning väärtustada kooli traditsioone.	Muusikaõpetus, avalik esinemine, eesti keel ja kirjandus, kunsti- ja tööõpetus.	12. kl õpilased jätavad koolikaaslastega hüvasti, Esimene klass loeb luuletusi ning soovivad abiturientidele head teed, abiturientid laulavad lahkumislaulu.

	<p>Õppeaasta ning kooli lõpuaktused.</p> <p>Kogunemised</p>	<p>Väärtustada kooli traditsioone, tunnustada õpilasi ning õpetajaid. Teha kokkuvõtted möödunud aast.</p> <p>Märgata ja tunnustada õpilaste ning õpetajate saavutusi.</p> <p>Kasvatada ühtsustunnet, tunnustada ja teadvustada saavutusi, tekitada õpilastes eduelamusi</p>	<p>Sotsiaalsed</p>	<p>Õpilased esitavad kõnesid, laule, kujundavad saali, tunnustavad õpetajaid, kaasõpilasi.</p> <p>8. klass ja 11. klassid organiseerivad lõpuaktuse.</p> <p>Kogunemised toimuvad üks kord kuus. Õpilastele antakse tagasiside jooksul kuu tegevustest koolis, eelinformatsioon algavaks kuuks ning tunnustatakse õpilasi ja õpetajaid kordaläinud ja märkimisväärsete tegevuste ja tulemuste eest kooli ja maakonna tasandil.</p>
2	Tervis ja ohutus		<p><i>ÜP: ettevõtlikkuse ja kultuuri-, õpi- ja digi pädevus</i></p> <p><i>LT: tervis ja ohutus, teabekeskond</i></p>	
	<p>Spordipäevad, sh talispordinädal</p> <p>Koolidevahelised kergejõustikuvõistlused</p>	<p>Kujundada õpilastes sportlikku ja tervislikku elukäsitlust. Kinnistada kehalise kasvatus tundides õpitut. Arendada koostöö oskusi.</p> <p>Järgida tervislikke eluviise, õpilasel on võimalus saada võistluskogemust ja positsioneerida oma taset eakaaslastega. Teha koostööd naaberkoolidega.</p>	<p>Kehaline kasvatus, inimese- ja loodusõpetus, matemaatika.</p>	<p>Õpilased osalevad erinevatel spordialadel, võrdlevad oma saavutusi eelmise perioodiga.</p> <p>Kaks korda aastaks korraldatakse kergejõustikuvõistlused, kuhu kaasatakse naaberkoolid. Õpilastel on võimalus osaleda individuaalaladel.</p>

	<p>Klassidevahelised sportmängud (jalgpall, rahavastepall, saalihoki, korvpall)</p> <p>Tüdrukute tantsupidu</p> <p>Lurichi kevadjooks</p> <p>Liiklusnädal</p>	<p>Propageerida liikumisharrastusi, tervislikke eluviise, meeskonnatööd ja saada võistluskogemusi.</p> <p>Arendada loovust, koostööoskust ja saada esinemiskogemust</p> <p>Väärtustada kooli traditsioone, arendada koostööoskusi ja tervislikke eluviise.</p> <p>Kujundada õpilastes liiklusharjumusi ja liiklusreegleid.</p>		<p>Õpilased moodustavad meeskonnad ning osalevad klassi meeskonnaga koolisisestel võistlustel.</p> <p>Iga õa II veerandil toimub võimlemispidu. Õpilased valmistavad kehalise kasvatus tundides ette võimlemiskavad.</p> <p>Õpilased moodustavad võistkonnad, Lurichi mälestuskivi juurde viiakse küünlad ja lilled, teatevõistlus on väga pikkade traditsioonidega.</p> <p>Õpilased harjutavad liiklusreeglite täitmist, vaatavad õppefilme ning kuulavad praktilisi loenguid.</p>
3	Tähtpäevad		<p><i>ÜP: Kultuuri- väärtus- enesemääratlus-, õpi-, suhtluspädevus.</i></p> <p><i>LT: Kultuuriline identiteet, teabekeskkond, väärtused ja kõlblus</i></p>	
	<p>Kooli sünnipäev</p> <p>Sünnipäeva nädal</p>	<p>Väärtustada ja hoida au sees kooli traditsioone.</p>	<p>Eesti keel ja kirjandus, sotsiaal- ja kunstiained, töö- ja tehnoloogiaõpetus, kehaline kasvatus, avalik esinemine.</p>	<p>Sünnipäeva nädalal toimuvad: aastapäevajooks- klassidevaheline teatejooks (jooksudistantsi pikkus on kooli hetkevanus meetrites); vilistlastund- külla kutsutakse endisi õpetajaid ja vilistlasi erinevatest</p>

Gümnaasiumi nimepäev	Väärtustada gümnaasiumi staatust, kooli ajalugu ning kooli lipukirja.		lendudest, kes räägivad õpilastele oma saavutustest ning kooli ajaloo seonduvatest teemadest. Õpilased osalevad sünnipäevanädala tegevustes.
Kooli vilistlaspidu	Tutvustada vilistlastele kooli hetkeolukorda, korraldada koosviibimine erinevatele põlvkondadele ning hoida au sees kooli tavad ja kombad.	Muusikaõpetus, eesti keel ja kirjandus, kunsti- ja , tööõpetus, avalik esinemine, karjääriõpe.	Gümnaasiumi nimepäeval toimub kooli konverents ning aktus, kus tunnustatakse „Teadmiste konkursi“ võitjaid. Kooli vilistlaspidu toimub iga viie aasta järel. Vilistlaspeo raames toimuvad aktus, näitused, antakse välja kooli almanahh jms.
Õpetajate päev	Väärtustada õpetaja elukutset, tunnustada õpetajaid ning anda gümnaasiumiõpilastele võimalus olla õpetajarollis. Kujundada vastutustunnet.	Eesti keel ja kirjandus, kunsti- ja tööõpetus.	Õpilane planeerib koos aineõpetajaga koolipäeva, viib läbi ainetunnid, analüüsib oma tegevust. Õpilane organiseerib kooliperele piduliku aktuse ning muud traditsioonilised tegevused.
Sõbrapäev	Väärtustada inimestevahelisi suhteid ja tähtsustada sõprade olemasolu.	Ajalugu, muusikaõpetus, eesti keel ja kirjandus, kehaline kasvatus, kunstiõpetus.	Õpilane tunnustab kaasõpilasi ning õpetajaid, valmistab sõbrapäevakaarte, osaleb võistlustel jms.
Rahvakalendri tähtpäevad	Tutvustada ja au sees hoida meie rahvakombeid.		Õpilane osaleb erinevatel rahvakalendri tähtpäevadel- mardi- ja kadripäev,

				vastlapäev. Õpitakse erinevate tähtpäevade kombeid. Võisteldakse, esinetakse laulude ja tantsudega.
4	Koostöö lastevanematega		<i>ÜP: sotsiaalne ja kodaniku pädevus, suhtlus- ja kultuuripädevus. LT: teabekeskond, väärtused.</i>	
	Isadepäev Emadepäev Lastevanemate vastuvõtt	Väärtustada perekondlikke suhteid. Tihendada koostööd kooli ja kodu vahel. Tunnustada ja tänada lapsevanemaid.	Kehaline kasvatus, muusika, eesti keel ja kirjandus, kunst, käsitöö ja tehnoloogia.	Õpilased esinevad isadele eeskavaga, toimuvad ühised võistlused meisterdamised jms. Õpilased esinevad emadele eeskavaga, toimub lastevanemate tänamine.
5	Looming ja loovus		<i>ÜP: õpi- suhtlus-, ettevõtlikkus-, enesemääratluspädevus. LT: kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.</i>	
	Kirjanduslik kadrikarneval (algklasside majas) Omaloomingukonkurss Rahvajuttude pajatamine	Arendada õpilaste esinemisoskust ja julgust. Arendada õpilaste loovust ja loominguilist. Selgitada välja parimad kirjandi kirjutajad. Arendada õpilastes jutustamis- ja esinemisoskust ning oskust töötada tekstiga.	Eesti keel, muusika-, kunsti- ja tööõpetus, kehaline kasvatus. Eesti keel ja kirjandus Eesti keel ja kirjandus, raamatukogu	Õpilane valmistab ette näidendi, luuletuse või mängu, esitab dialooge, loovtekste, osaleb mängudes. Õpilane kirjutab enda valitud teemal omaloomingulise töö, lahkab endale tähtsaid probleeme. Õpilane valib sobiva jutu, kohandab selle endale jutustamiseks sobivaks, esitab selle publiku ees.

6	Jõuluootuse aeg		<p><i>ÜP: kultuuri-, väärtus-, suhtlus, õpi- ja ettevõtlikkuspädevus</i></p> <p><i>LT: kultuuriline identiteet, teabekeskond, väärtused ja kõlblus.</i></p>	
	<p>Advendihommikud</p> <p>Jõululaat (algklasside majas)</p> <p>Jõulukohvik-galerii (gümnaasiumihoones)</p> <p>Jõulupeod</p> <p>Jõulukontsert</p> <p>Jumalateenistus</p>	<p>Tähistada üheskoos jõuluootust, tekitada pidulik meeleolu.</p> <p>Arendada loovust, kooli ja kodu koostööd, saada esinemis- ja ärisuhtluskogemust, algatada heategevuslikke ettevõtmisi, kujundada õpilastes hoolivust ja oskust märgata abivajajaid.</p> <p>Saada esinemis-, esteetilis-, organiseerimis-, vastutus- ja käitumiskogemust.</p> <p>Väärtustada loomingut ning ilumeelt.</p> <p>Teadvustada kristlikke jõulutraditsioone. kultuurilist mitmekesisust.</p>	<p>Muusikaõpetus, eesti keel ja kirjandus, avalik esinemine, kunsti- ja tööõpetus.</p> <p>Töö- ja kunstiõpetus, kodundus, tehnoloogia, eesti keel, muusikaõpetus ja kirjandus.</p> <p>Eesti keel, muusika, kunst, käsitöö</p> <p>Muusikaõpetus, ajalugu.</p>	<p>Õpilane planeerib ja loob esinemiskava, esitab selle kooliperele.</p> <p>Õpilane valmistab esemeid jms müügiks, osaleb müügi protsessis. Õpilased astuvad üles erinevate esinemiskavadega.</p> <p>Õpilane valmistab klassiga esinemiskava, osaleb mängudes, võistlustes.</p> <p>Õpilane külastab kirikut, õpib kiriku ajalugu ja traditsioone ning jõululaule.</p>

7	Kaunid kunstid		<i>ÜP: õpi-, suhtlus-, kultuuri, väärtusdigi-, ettevõtlikkuspädevus. LT: teabekeskond, väärtused ja kõlblus, tehnoloogia ja innovatsioon.</i>	
	Muusikalektooriumid	Arendada kultuurilist maailmapilti ning õpilaste silmaringi ja kuulamisoskust.	Muusika, ajalugu	Õppeaastas korraldatakse õpilastele erinevaid kontserte jms.
	Lauluvõistlus Maarjaviis	Saada esinemis-, organiseerimiskogemust, arendada loovust.	Muusika, kunst, eesti keel	Õpilased valmistavad ette laulu. Peojuhid esinevad vahepaladega.
	Koolimaja kaunistamine	Kaunistada koolimaja erinevateks tähtpäevadeks ja aktusteks..	Kusti-, töö- ja tehnoloogiaõpetus.	
	Tantsupäev	Kujundada õpilastes rahvatantsu harjumusi, hoida kooli traditsioone, anda tantsurühmadele esinemisvõimalusi.	Muusikaõpetus, ajalugu, kehaline kasvatus.	Kunsti-, töö- ja tehnoloogiaõpetuse tundides valmistavad õpilased erinevaid käsi- ja kunstitöid kaunistusi jms. Rahvatantsuringis osalevad õpilased esinevad koolikaaslastele esinemiskavaga.
	Näitused	Tuua esile parimate õpilaste kunsti- ja käsitööd, fotod jms.	Kunsti- ja tööõpetus, tehnoloogia.	Õppeaasta jooksul koostatakse õpilastöödest erinevaid näitusi, väljapanekuid jms.

8	Õppeaineteüleled tegevused		<i>ÜP: digi-, õpi-, enesemääratlus-, ettevõtlikkus-, matemaatika-, tehnoloogia- ja looduspädevus. LT: keskkonda ja jätkusuutlik areng, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.</i>	
	Teadmiste konkurss	Selgitada välja laiema silmaringiga õpilane.	Kõik ainevaldkonnad.	Gümnaasiumiosas selgitatakse välja laiema silmaringiga õpilane, põhikooliosas on võistlus meeskondlik. Õpilased lahendavad lõimitud ülesandeid jms.
	Kooli mälumäng	Õpilane saab tagasisidet silmaringi kohta. Õpilane seostab õpitud varasemate teadmistega, analüüsib õpitud. Õpilane oskab töötada meeskonnas, oma tugevusi ja arengukohti hinnata. arendada silmaringi, saada esinemiskogemust.	Kõik ainevaldkonnad	Õpilane lahendab meeskonnas viktoriini.
	Koolikonverents	Kujundada õpilastes praktilisi oskusi, õppeainetevaheline lõiming.	Avalik esinemine, kõik ainevaldkonnad.	Õpilased esinevad uurimistöodega.
	Projektipäev		Kõik ainevaldkonnad	Õpilased osalevad õppekäigul, matkal jms.

9	Sotsiaalsed, karjääriõpe		<i>ÜP: Sotsiaalne, kodaniku-, suhtlus-, digipädevus.</i> <i>LT: teabekeskond, kodanikualgatus</i>	
	Kooli tutvustamine piirkonna üldhariduskoolides	Kujundada kooli mainet.	Avalik esinemine, eesti keel, ajalugu, karjääriõpetus.	Õpilane esindab kooli, jagab informatsiooni ning oma kogemusi, tutvustab kooli ajalugu ja traditsioone
	Ettevõtete külastamine	Tutvuda erinevate ametitega.	Inimese-, kodaniku- ja karjääriõpetus.	Õpilane esindab oma kooli, küsib endale huvipakkuvaid küsimusi.
	Töövarjupäev	Olla töövarjaks (õpilase valikul) ühe tööpäeva jooksul.	Inimese-, kodaniku- ja karjääriõpetus.	Õpilane valib välja inimese, kelle töövarjaks ta soovib olla ning osaleb koolipäeva vältel tema töövarjuna.
	Kodanikupäev	Kujundada õpilastes arusaamu oma õigustest ja kohustustest. Tutvustada kodanikuühiskonna põhimõtteid.		Õpilane lahendab kodanikupäeva viktoriini, joonistab, arutleb oma õiguste ning kohustuste üle.
10	Raamatukogu		<i>ÜP: õpi-, digi-, suhtlus-, kultuuri- ja väärtuspädevus.</i> <i>LT: teabekeskond, kultuuriline identiteet, väärtused.</i>	
	Näitused/väljapanekud/ teemanädalad Rahvusvahelise lasteraamatupäeva tähistamine Kohtumised kirjanikega	Arendada õpilaste silmaringi, kinnistada õppetundides õpitut. Motiveerida õpilasi aktiivsemalt raamatukogu kasutama ning raamatukoguüritustel	Eesti keel ja kirjandus, sotsiaal- ja kunstiained.	Õpilane külastab näituseid, osaleb viktoriinidel, mängudes, võistlustel.. Õpilastel on võimalus kohtuda kirjanikega, esitada neile küsimusi jms. Õpilased saavad tutvuda raamatukogu tööga, õpivad kogusid kasutama jms.

	Ettelugemispäev Raamatukogutunnid 1., 5. ja 7.kl. Muinasjuttude jutustamine kord kuus Kirjanduslikud mängud, viktoriinid ja võistlused. Tublide lugejate tunnustamine. Viktoriinid jms	osalema, Kujundada ja väärtustada lugemisharjumust. Õpetada kuulamisoskust. Luu võimalus kohtumiseks erinevate kirjanikega.		Õpilased, kes on lugenud enim raamatuid ja osalenud edukalt kirjandusmängudes, saavad tunnustatud.
11	Teemanädalad/päevad		<i>ÜP: digi-, õpi-, enesemääratlus-, ettevõtlikkus-, matemaatika-, tehnoloogia- ja looduspädevus. LT: keskkond ja jätkusuutlik areng, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.</i>	
	Eduard Lepiku võistlusmatk Matemaatikanädal Matemaatikavõistlus Känguru Inglise keele nädal Vene keele päev Lemmikloomapäev	Kinnistada ainetundides õpitud, anda õpilastele võimalus osaleda erinevatel konkursside, võistlustel. Laiendada õpilaste silmaringi.	Kõik õppeained.	Õpilane kirjutab omaloomingulisi töid, soovi korral esitab neid. Õpilane jagab oma arvamust, vastab silmaringi hindavatele päevaküsimustele. Õpilane kohtub külalisesinejatega, esitab küsimusi, osaleb aruteludes.

	Muusikanädal Emakeele nädal			
12	Koolisesed olümpiaadid, ainealased võistlused, kaitsmised		<i>ÜP: digi-, õpi-, enesemääratlus-, ettevõtlikkus-, matemaatika-, tehnoloogia- ja looduspädevus. LT: keskkond ja jätkusuutlik areng, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon.</i>	
	8. kl loovtööde kaitsmine 11. kl uurimus- ja praktiliste tööde kaitsmine	Selgitada välja parimad ainetundjad. Õpilane väärtustab oma seotust teiste inimeste, ühiskonnaga. Õpilane näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aitab kaasa probleemide lahendamisele ning ennetamisele. Õpilane suudab organiseerida õppekeskkonda, planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud	Kõik õppeained Õppeaine- vastavalt õpilase valikule. Õppeaine- vastavalt õpilase valikule.	Õpilased osalevad erinevatel ainealastel konkurssidel, võistlustel jms. Õpilane püstitab probleemi, eesmärgistab töö, planeerib protsesse, koostab loovtöö ja ettekande ning esitleb tulemusi teistele. Õpilane püstitab probleemi, eesmärgistab töö, planeerib protsesse, koostab uurimustöö ja ettekande ning esitleb tulemusi teistele.

	<p>teadmisi varemõpituga ning tööd analüüsida.</p>	
--	--	--

	<p>Õpilane leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleb digitaalses sisuloomes.</p>	
--	---	--

	<p>Õpilane kasutab korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt.</p>	
--	---	--

Hindamise korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis

1. Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase individuaalset arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

2. Hindamisest teavitamine

- 1) Hindamise korralduse alused avalikustatakse (on kättesaadavad) kooli koduleheküljel.
- 2) Kool annab põhikooli õpilasele ja vanematele kirjalikku tagasisidet õpilase õppeedukuse, käitumise ja hoolsuse kohta kolm korda õppeaastas.
- 3) Kool annab gümnaasiumi õpilasele ja vanematele kirjalikku tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta kaks korda õppeaastas.
- 4) Õpilase jooksvad hinded on veebipõhiselt eKoolis. Vajadusel väljastatakse hinneteleht paber kandjal.
- 5) Õpilase kokkuvõtavad hinded kajastuvad tunnistusel või õpinguraamatus ja veebipõhiselt eKoolis.
- 6) Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta.
- 7) Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindetele ja hinnangule.
- 8) Hindamisest teavitamine sätestatakse kooli kodukorras.

3. Kujundav hindamine

- 1) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema

varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

- 2) Õppetunni vältel saab õpilane tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Kool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.

- Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.
- Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta.

4. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

- 1) Õpilase teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas õppekavas toodud oodatavate tulemustega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õpeteema lõppedes.

- 2) Hindamisel viie palli süsteemis:

Hindega „5” („väga hea”) hinnatakse suulist vastust/esitust, kirjalikku või praktilist tööd/tegevust, kui õpilane on omandanud nõutavad teadmised ja oskused.

Hindega „4” („hea”) hinnatakse õpilast, kui tema teadmistes ja oskustes esineb väiksemaid eksimusi.

Hindega „3” („rahuldav”) hinnatakse õpilast, kui tema teadmistes ja oskustes esineb puudusi ja vigu.

Hindega „2” („puudulik”) hinnatakse õpilast, kui tema teadmistes ja oskustes esineb **olulisi** puudusi ja vigu.

Hindega „1” („nõrk”) hinnatakse, kui õpilane ei ole omandanud nõutavaid teadmisi ja oskusi.

- 3) „5” väga hea 90–100%

„4” hea 75–89%

„3” rahuldav 50–74%

„2” puudulik 20–49%

„1” mitterahuldav 0–19%.

- 4) Esitatud skaalast 5% üles- või allapoole moodustab piiritsooni, mille puhul õpetaja võib põhjendatult hindedkaalat muuta, arvestades töö mahtu, ülesande keerukust, vigade arvu ja liiki.

- 5) Kui õpilasele on koostatud individuaalne õppekava, arvestatakse selles õppekavas sätestatud erisusi ja hindamisaluseid.
- 6) Õpilast, kellele rakendatakse õpiabi, võib vajadusel hinnata hindegas „rahuldav“ kui ta on saavutanud 35% maksimaalsest võimalikust punktide arvust.
- 7) Põhikool I astmes võib viie palli süsteemi asemel kasutada koolisisest teistsugust hindedüsteemi. Kasutatav hindedüsteem ja hinnete viie palli süsteemi teisendamise põhimõtted sätestatakse kooli õppekavas. Õpilase koolist lahkumisel teisendatakse selle õppeaasta kokkuvõtvad hinded ja käimasoleva õppeveerandi jooksul saadud hinded viie palli süsteemi.
- 8) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegas „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord sätestatakse kooli õppekavas.

5. eKoolis hindamise ja koolikohustuse täitmise tähistused

Koolikohustuse täitmisega seotud tähistused:

+ hiline

- puudumine

H puudumine haiguse tõttu

K kodused põhjused

M muud põhjused (projektid, klassiekskursioonid jms)

V võistlused, olümpiaadid jm kooli esindamised

P põhjuseta puudumine

Käitumise ja hoolsuse hindamine: E- eeskujulik, H- hea, R- rahuldav, MR- mitterahuldav.

- Järelevastatud hinne on märgitud tärniga.
- Gümnaasiumiastme kursuste hinnete parandamisel kustutatakse esimene kursusehinne ja märgitakse uus hinne ning selgitus.

6. Kokkuvõtvad hinded ja järgmise klassi üleviimine

- 1) Kokkuvõttev hindamine põhikoolis on hinnete koondamine trimestri ja aastahinneteks.
- 2) I kooliastmes võib kokkuvõtvat hindamisena kasutada sõnaliste kokkuvõtvate hinnangute andmist. Kokkuvõtvas hinnangus peab selgelt kajastuma, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud.
- 3) Gümnaasiumi õpilase õpitulemuse õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehinnetega viie palli süsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viie palli süsteemis.

- 4) Positiivse kursusehinde/trimestrihinde saamiseks peab õpilane osalema 80% antud kursuse/trimestri tundide mahust. Kui õpilane ei ole osalenud vajalikul määral õppetöös, siis tuleb õpilasel sooritada arvestustöö õppekavas nõutud teadmiste ja oskuste kohta.
- 5) Kool võib valikkursuste hindamisel kasutada hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.
- 6) Õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava või määratakse mõni muu tugisüsteem (nt logopeediline abi, õpiabi, konsultatiivne õppetöö jm).
- 7) Trimestrihinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia põhikooli õpilane järgmise klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmise klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu.
- 8) Gümnaasiumi õpilasele, kelle kursusehinne on „puudulik” või „nõrk” või on jäetud välja panemata, antakse järelevastamiseks kolm nädalat pärast kursuse lõppu. Gümnaasiumiastmes võib õpilasel olla õppeaasta lõpul kuni kolm kursusehinnet puudulik või nõrk. Kui õpilane ei ole saavutanud nõutavaid õpitulemusi, siis jäetakse ta täiendavale õppetööle.
- 9) Õpilane on kohustatud likvideerima õppevõlgnevused täiendava õppetöö perioodil. Õpilane võidakse üle viia järgmise klassi, kui ta üks kursusehinne on „puudulik” või „nõrk”, aga see ei tohi olla õppeainetes, milles on õppeaasta jooksul kuni kolm kursust.
- 10) Gümnaasiumiastme õpilane arvatakse välja õpilaste nimekirjast juhul, kui ta ei ole saavutanud nõutavaid õpitulemusi, mis on fikseeritud punktides 9) ja 10).
- 11) Gümnaasiumi lõputunnistus väljastatakse õpilasele, kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud.
- 12) Õppeaines, mille riigieksam toimub väljaspool eksamiperioodi, pannakse 12. klassi kooliastmehinne välja enne riigieksamit. Teiste õppeainete hinded pannakse välja enne õppeperioodi lõppu. Kui õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse kooliastmehinne välja pärast täiendavat õppetööd.
- 13) Põhikooli õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu. Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu.

14) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta põhikooli õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.

15) 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

7. Põhikooli lõpetamine

1) Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.

2) Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:

- kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
- kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.

8. Gümnaasiumi lõputunnistus antakse õpilasele:

1) kelle kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad või valikkursuste puhul rahuldavad või arvestatud;

2) kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele, matemaatika ja võõrkeele riigieksamid;

3) kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele gümnaasiumi koolieksami;

4) kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina;

5) haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel käesolevas määruses sätestatud tingimustel kooli õppekavaga või koolivälise nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud käesolevas määruses sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” §30 lõike 2 alusel haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud lõpueksamite korraldamise tingimustele ja korrale;

- 6) haridusliku erivajadusega (gümnaasiumi) õpilasele, kellel käesolevas määruses sätestatud tingimustel kooli õppekavaga või koolivälise nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud käesolevas määruses sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus;

Põhikooli lõpetanuks peetakse eksterni, kes on sooritanud põhikooli lõpueksamid ning aineksamid nendes õppeainetes, milles tal puuduvad põhikooli lõputunnistusele kantavad hinded või milles tal ei ole tõendatud teadmisi ja oskusi varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu. Eksterni ei hinnata kehalises kasvatuses, käsitöös ja kodunduses ning tehnoloogiaõpetuses. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

Gümnaasiumi lõpetanuks loetakse ekstern, kes on sooritanud lõikes 3 nimetatud eksamid ning aineksamid nendes kursustes, milles tal puuduvad kursuste hinded või milles ta ei ole tõendanud teadmisi ja oskusi varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise kaudu. Eksterni ei hinnata kehalises kasvatuses. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

9. Käitumise ja hoolsuse hindamine I-III kooliastmeni

- 1) I-III kooliastmeni hinnatakse õpilase käitumist ja hoolsust.
- 2) Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Hoolsuse hindamisel on aluseks õpilase suhtumine õppeülesannetesse: kohusetundlikkus, töökus, korrektsus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.
- 3) Käitumist ja hoolsust hinnatakse hinnetega *eeskujulik*, *hea*, *rahuldav*, ja *mitterahuldav*.
- 4) Käitumist ja hoolsust hinnatakse I-III kooliastmeni kolm korda õppeaastas ning õppeperioodi lõpul.
- 5) Õpilase trimestri mitterahuldava käitumise otsustab klassijuhataja koos aineõpetajatega.
- 6) Õppeaasta mitterahuldava käitumise otsustab õppenõukogu.

- Käitumise hindamine

Käitumishindega *eeskujulik* hinnatakse õpilast, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt, järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme igas olukorras.

Käitumishindega *hea* hinnatakse õpilast, kes täidab kooli kodukorra nõudeid ja järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme.

Käitumishindega **rahuldav** hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab kooli kodukorra nõudeid, järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, kuid kellel on esinenud üksikuid eksimusi.

Käitumishindega **mitterahuldav** hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid, ei allu õpetaja nõudmistele, puudub õppetöölt põhjuseta ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme. Õpilase käitumise võib hinnata mitterahuldavaks ka üksiku õigusvastase teo või ebakõlbelise käitumise eest.

- Hoolsuse hindamine

Hoolsusehindega **eeskujulik** hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel töökas, korrektne ja järjekindel, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni.

Hoolsusehindega **hea** hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel töökas ja järjekindel.

Hoolsushindega **rahuldav** hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel, ei õpi oma võimete kohaselt.

Hoolsushindega **mitterahuldav** hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppeülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult.

Hindamisest teavitamise tingimused ja hinde vaidlustamine

1. Õpilaste teadmiste ja oskuste hindamise põhimõtted ja kord on kättesaadav kooli kodulehel dokumentide all.
2. Hindamise põhimõtteid ja korda tutvustavad õpilastele klassijuhatajad, klassi- ja aineõpetajad õppeveerandi alguses, lastevanemate koosolekutel ja arenguveestlustel.
3. Õpilasel ja vanemal on õigus saada teavet õpilase hinnete kohta eKoolist, klassijuhatajalt ning klassi- ja aineõpetajalt. Põhikooli õpilastele väljastatakse paberil vormistatud klassitunnistus iga trimestri lõpul ja gümnaasiumiastmes õpinguraamat kaks korda õppeaasta jooksul.
4. Käitumise ja hoolsuse hindamise põhimõtteid ja korda tutvustab õpilasele klassijuhataja õppeaasta algul.
5. Kui õpilasel ja tema vanemal ei ole võimalik saada teavet hindamisest e-kooli vahendusel, siis saavad nad koolile esitada vastava teabenõude. Õpilase ja/või vanema teabenõude alusel antakse õpilasele teavet hindamisest e-kooli väljavõttena ja väljavõtte e-koolist toimetatakse õpilase kaudu vanemale kätte.
6. Neile 1.-9. klassi õpilastele, kellel puudub eKooli kasutusvõimalus, koostavad klassijuhatajad hinnete lehed üks kord trimestris arvestusega hiljemalt kolm nädalat enne trimestri lõppu.
7. Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.
8. Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

Õppest puudumisest teavitamise kord

1. Puudumine õppetööst on lubatud üksnes mõjuvatel põhjustel. Mõjuvad põhjused on järgmised:
  - õpilase haigestumine või temale tervishoiuteenuse osutamine;
  - ilmastikuoludest tingitud põhjused (läbimatu koolitee, sotsiaalministri määruses sätestatud ilmastikutingimused);
  - olulised perekondlikud põhjused;
  - kooli esindamine võistlustel, konkurssidel, ülevaatusel, projektitöodes;
2. Õpilane ei hiline mõjuva põhjuseta õppetundi. Kui õpilane hilineb trimestris rohkem kui viis korda, siis rakendatakse tema suhtes mõjutusmeetmeid.
3. Kooli esindavate või koolisisesel sündmustel osalevate õpilaste nimekirja esitab vastutav õpetaja õppealajuhatajale hiljemalt päev enne ürituse toimumist ja õppealajuhataja edastab info listi. Õppealajuhatajal ja aineõpetajal on õigus mitte lubada üritusele õpilasi, kellel on raskusi kooli õppekava täitmisega.
4. Gümnaasiumi õpilane on kursuse hindelise arvestuse sooritamise vabastatud, kui tema puudumised on seotud kooli esindamisega ning selleks on eelnevalt saadud kirjalik nõusolek aineõpetajatelt ning luba direktorilt.
5. Lapsevanem on kohustatud esitama eelneva vabastusavalduse, juhul kui õpilane puudub kodustel põhjustel rohkem kui kolm päeva. Antud perioodi õppematerjali on õpilane kohustatud omandama iseseisvalt.
6. Koolikohustusliku õpilase vanem teavitab õpilase puudumisest ja põhjusest e-kooli kaudu puudumise esimesel õppepäeval. Kui vanem ei ole kooli õpilase puudumisest teavitanud, teavitab kool sellest vanemat hiljemalt järgmisel õppepäeval, kasutades vanema poolt koolile esitatud kontaktandmeid. Kui e-koolile vanemal ligipääs puudub, siis valib vanem talle sobiva viisi puudumisest teavitamiseks (vanem võib teavitada kooli e-kirja saatmise kaudu, helistades kooli või saates koolile vastavasisulise teatise paberil).
7. Gümnaasiumi õpilane või tema vanem teavitab puudumisest, selle põhjusest ja võimalikust kestvusest puudumise esimesel õppepäeval e-kooli kaudu.
8. Õppepäeva jooksul võib õpilane koolist lahkuda vaid kooliõe, klassijuhataja, õppealajuhataja, aineõpetaja või vanema kirjalikul loal.
9. Põhjusega puudumise korral esitab õpilane vanema- või arstitõendi kolme tööpäeva jooksul pärast õppetööle naasmist.
10. Puudumise põhjendamise kahtlusel on klassijuhatajal ja tugiteenuste osakonna juhatajal õigus taotleda vanemalt täiendavaid selgitusi. Vajadusel võib klassijuhataja või tugiteenuste osakonna

juhatajal pöörduda õpilase elukohajärgse vallavalitsuse poole, kes korraldab meetmete rakendamise puudumise tegelike põhjuste väljaselgitamiseks.

11. Kui vanem ei ole kooli õpilase puudumisest teavitanud ning koolil ei õnnestu puudumise põhjust välja selgitada, teavitab kool hiljemalt kolmandal õppes puudumise päeval sellest õpilase elukohajärgset vallavalitsust.

12. Kui õpilane on õppetööst puudunud mõjuva põhjuseta ühe õppeveerandi jooksul enam kui 20 protsenti õppetundidest, siis kantakse tema andmed hariduse infosüsteemi õpilaste alamregistrisse.

13. Iga trimestri lõpus tehakse puudumisest e-kooli sissekannete alusel kokkuvõtte ja sellest teavitatakse vanemat klassitunnistuse kaudu.

Väike-Maarja Gümnaasiumi koostöö põhimõtted

Õpetajate koostöö põhimõtted

Õpetajate vahelise koostöö aluseks on kooli visioon, missioon, põhiväärtustest ning arengukava ja õppekava strateegiad, millega tagatakse püstitatud eesmärkide ja õigusaktidega kehtestatud kohustuste tulemuslik täitmine.

Koostöö eesmärk

Väärtustada koostöö põhimõtteid ning seeläbi tagada efektiivne töökorraldus ja ühtsed arusaamad õppe ja kasvatus üldeesmärkide kujundamisel ning rakendamisel.

Koostöö põhimõtted

Lähtuda oma töös järgmistest tõekspidamistest:

- lugupidavus;
- viisakus;
- professionaalsus;
- pidev enesetäiendamine ja –arendamine;
- õiglus;
- eetilisus;
- õpilasele orienteeritus;
- abivalmidus;
- koostööle orienteeritus;
- paindlikkus ja muutumisvalmidus;
- tulemusele orienteeritus;
- ausus;
- tolerantsus.

Eestvedamine ja juhtimine

Eestvedamises ja strateegilise juhtimises lähtutakse õpetajate kaasamise ja meeskonnatöö ning partnerlussuhete põhimõtetest. Direktor, õppealajuhataja, huvijuht, tugikeskuse juhataja annavad õpetajatele järjepidevalt nende töötulemuste põhjal tagasisidet ja motiveerivad neid oma töös leidma uusi lahendusi, tegema kolleegidega koostööd parima tulemuse saavutamiseks. Kooli direktor loob võimalused teha ettepanekuid kooli töökorralduse, juhtimise jms parendamiseks ning erinevate töömeetodite rakendamiseks.

Infoalane koostöö

Kooli nõukogu (juhtkond) loob avatud kommunikatsiooniks tingimused, mis võimaldab õpetajatel olla pidevalt teadlik kooli juhtimise ja kooli arengut puudutava informatsiooniga. Selle hulka kuuluvad kooli väärtused, missioon, visioon, püstitatud eesmärgid ja prioriteedid, strateegiad ja tegevuskavad, arengukava, õppekava ning tööks vajalik dokumentatsioon. Päevakajalist infot kajastatakse pidevalt listi vahendusel. Toimuvad iganädalased infominutid.

Koolituse korraldamise põhimõtted

Koolituse korraldamisel lähtutakse kooli arengusuundadest ja õpetajate individuaalsetest vajadustest ning eesmärkidest.

Koolituse ülesanne on tagada koolituse käigus omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine tööülesannete täitmisel pärast koolituse lõppemist.

Iga õpetaja vastutab oma professionaalse enesearendamise ja kvalifikatsiooninõuetes sätestatud tingimuste täitmise eest.

Koolitusplaani koostamisel kavandatakse sisekoolitusi, mille eesmärgiks on toetada kogu meeskonna professionaalset arengut. Sisekoolitused toimuvad koolivaheaegadel või töönädala sees selleks kokkulepitud päeval.

Koolisisesed koolitused võivad olla:

- koolitusasutusest tellitud koolitused õpetajate tööruhmale või kogu kooli meeskonnale;
- koolitajad on oma kooli õpetajad, sh metoodilised tunnid;
- koolitajad on õpetajad teistest üldhariduskoolidest.

Õpetajate tööruhmades selgitatakse välja koolitusvajadused kaks korda aastas. (15. jaanuariks ja 15. juuniks) ning esitatakse õppealajuhatajale.

Tööruhmades analüüsitakse vähemalt üks kord aastas sisekoolituse tulemuslikkust, mis kajastub kokkuvõttes aruandes.

Kui õpetaja on osalenud avatud täiendkoolitusel, siis teeb ta sellest oma tööruhmas kokkuvõtte.

Õpetajate vaheline koostöö

Õpetajatest on moodustatud tööruhmad. Tööruhmade tegutsemist koordineerib õppealajuhataja.

Õppeaasta lõpul esitatakse juhtkonnale tööruhma aruanne, mis koosneb järgmistest osadest:

- tööruhma koosseis;
- õppeaasta eesmärgid ja nende täitmine;
- toimunud koosolekud (nende peamised päevakorrapunktid);
- tööruhma poolt korraldatud ülekoolilised, sh tunnivälised tegevused, nende analüüs (õnnestumised ja parendusvaldkonnad);
- õppetöö - selle tulemuslikkuse analüüs (ülevaade ainevaldkonna õpitulemustest, võistluste, olümpiaadide, konkursside jm tulemused, eksami- ja tasemetööde tulemused, metoodiline töö - lõiming, õppevahendite välja töötamine jms, õnnestumised ja parendusvaldkonnad);
- koostöö (tööruhma siseselt, tööruhmade vahel, teiste huvigruppidega);
- üldine hinnang tööruhma tööle õppeaasta jooksul: olulisemad õnnestumised ja parendusvaldkonnad ning ettepanekud;

- eesmärgid järgnevas õppeaastaks püstitatakse vähemalt järgnevates valdkondades: õppetöö ja õpilaste arendamine; üritused; koostöö ja koolitusvajadus.

Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks iga õppeperioodi algul.

Koolis on hoolekogu, kes tegutseb kooli pidaja kehtestatud korras.

Kooli ja vanemate koostöö koordineerimiseks kutsub direktor kokku üks kord õppeaasta alguses lastevanemate üldkoosoleku ning klassijuhataja vähemalt üks kord õppeaastas kokku klassi lastevanemate koosoleku.

Õppeaasta jooksul, koostöös kohaliku omavalitsusega, toimub lastevanematele koolitus.

Koolikorraldust reguleerivad dokumendid on kättesaadavad kooli kodulehel.

Igapäevane informatsiooni vahendamine toimub e-päeviku ja õpilaspäeviku (1.-9. klass) vahendusel.

Hinnetest teavitamine toimub e-päeviku vahendusel.

Vajaduse korral kool nõustab õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises.

Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis arenguestlusi, mille põhjal lepatakse kokku eesmärgid järgmiseks perioodiks. Arenguestluste korraldamine käib vastavalt koolis kinnitatud arenguestluste korrale.

Kool korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.

Vanemate toetamisel ja nõustamisel kaasatakse kooli tugispetsialiste ja pedagooge. Vajadusel kaastakse kohaliku omavalitsuse haridusnõunik või lastekaitse spetsialist.

Karjääriteenuste korraldus

Karjääriõppe eesmärgiks on aidata õpilasel arendada teadlikkust iseendast, omandada teadmisi töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest ning kujundada hoiakuid ja toimetulekuoskusi, mis soodustavad kaasaegsesse töömaailma sisenemist, elukestvat õpet, karjääriotsuste tegemist ning eneseteostust.

Karjääriplaneerimise oskuste kujundamiseks on tagatud õpilaste erinevaid vajadusi arvestav õppetöö korraldus.

Karjääriõppe planeerimise ja korraldamise eest vastutab koolis karjäärikoordinaator.

Karjääriõppe sihtrühmadeks on õpilased, vanemad ja õpetajad.

Karjääriteenuste korraldamisel ja tegevuste planeerimisel on võetud arvesse kõikide vanuserühmade vajadusi, on lähtunud konkreetsetest kohalikest majanduslikest/sotsiaalsetest vajadustest ning võimalustest.

Karjääriõppe korraldus on tagatud järgmiselt:

- Läbiva teemana „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ (ettevõtlusõpetus, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus, keeleõpetus, kunstiõpetus, arvutiõpetus, töö- ja tehnoloogiaõpetus, kodundus, jne.);
- karjääriõppe lõimimine tunniväliste sündmuste ja tegevustega: infopäevad, -messid, töövarjupäev, õpilaskonverents, kohtumised erinevate erialade esindajatega, koolis töötavad huviringid;

Lääne-Virumaa Rajaleidja keskuse kaudu on võimalik rakendada:

- grupinõustamist;
- individuaalset nõustamist;
- kutse-eelistuse küsimustike läbiviimist ja tagasisidet;
- karjääriinfo loenguid ja tunde jm.

Karjääritegevuste kavandamise aluseks on võetud karjääriõppe õppesisu:

- enesetundmine (arenguvestlus, võimete/huvide testimine, kutsesobivus, eneseanalüüs, huviringid jms);
- õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine (kohtumised erinevate ametite esindajatega, karjääripäev, kohtumised vilistlastega, töövarjupäev, koolide ja ametite tutvustus, õppekäigud, infopäevad, messid, koolide külastused, infootsingud jms);
- planeerimine ja karjääriotsuste langetamine (karjääriõpetuse valikaine, temaatilised tunnid, eneseanalüüs jms).

Karjääriõppe õpitulemused

I kooliaste 3. klassi lõpetaja:

- mõistab töö tähtsust;
- mõistab töö ja elukutse seoseid;
- teab isa ja ema (hooldajate, pereliikmete) ameteid;
- teab kodukohas esinevaid ameteid ning mõistab nende tähtsust;
- oskab kasutada raha lihtsamates tehingutes ning teab raha ja töötasu seoseid;
- suudab järgida koostegutsemise reegleid;
- osaleb oma klassi kutsesuunitlusalastes ettevõtmistes.

II kooliaste

6. klassi lõpetaja:

- on õppinud tundma erinevaid elukutseid;
- mõistab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale;
- mõistab teadmiste ja hariduse seost elukutsetega;
- tegeleb oma huvide ja võimete uurimisega;
- mõistab suhtlemis- ja koostööoskuste vajalikkust.

III kooliaste

Põhikooli lõpetaja:

- on kujundamas realistlikku pilti iseendast (huvid, võimed, isiksuseomadused, väärtushinnangud, oskused);
- oskab hinnata oma eeldusi, soove ja võimalusi karjäärivalikute tegemisel;
- tunneb huvi haridustee jätkamise võimaluste vastu, oskab selle kohta infot koguda, süstematiseerida ja analüüsida;
- omab teadmisi kohaliku tööturu kohta;
- mõistab hariduse, elukutsete ja ametite vahelisi seoseid;
- mõistab ameti ja eluviisi vahelisi seoseid;
- mõistab töömaailma muutumise ja eluaegse õppimise kontseptsiooni;
- oskab karjääriotsuste tegemisel näha alternatiive.

IV kooliaste

Gümnaasiumi lõpetaja:

- mõistab muutuva töömaailma kontseptsiooni;
- jälgib kohaliku ja rahvusvahelise tööturu tendentse;
- mõistab tööturul toimuva seotust sotsiaalsete, poliitiliste ja majandusprotsessidega;
- tunneb huvi erinevate elukutse jaoks vajalike omaduste ja oskuste ning nende kujundamise viiside vastu;

- oskab leida huvipakkuvat infot elukutsete, ametite ja haridusvõimaluste kohta;
- oskab teha esialgseid pikema- ja lühemaajalisi karjääriplane, analüüsides oma isiksuse omadusi ning oskusi, väärtushinnanguid ja edukriteeriume;
- oskab tööd otsida ja tööjõuturul konkureerida, on huvitunud nende oskuste edasiarendamisest (CV koostamine, info leidmine vabade töökohtade kohta, käitumine tööintervjuul jne);
- omab esmaseid teadmisi tööseadusandlusest (tööleping, töötaja õigused ja kohustused, töölepingu lõpetamine jne);
- oskab vajadusel abi saamiseks spetsialisti poole pöörduda (karjäärinõustaja, psühholoog, arst jne);
- mõistab oma osa ja vastutust karjääriotsuste tegemisel.

Karjäärikorralduskava

Karjääriõppe korralduskava on osa kooli õppekavast, mis vaadatakse üle ja viiakse sisse muudatusi iga kolme aasta järel; muudatuste sisseviimise eest vastutab karjäärikoordinaator.

Korralduskava täpsustavad tegevused kajastuvad kooli üldtööplaanis, mis koostatakse ja kinnitatakse õppenõukogus iga õppeaasta algul;

õppeaasta tegevused kajastuvad õpetajate, klassijuhatajate ning ringide tööplaanides;

tulemuste hindamiseks kasutatakse erinevaid meetodeid, lähtudes tegevusest (tagasiside, analüüsid, vaatlus, viktoriin, vestlus, küsitlus, rahulolu-uuring, võrdlus, toimetulek jms);

Iga õppeaasta lõpul koostab karjäärikoordinaator kokkuvõtte karjäärialasest tegevusest koolis.

Õpetaja töökava koostamise põhimõtted

1. Töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö tunnis. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli õppekäiguna. Töökava koostamine ja arendamine kuulub aineõpetaja pädevusse.
2. Õpetaja kujundab kooli õppekava alusel välja töökava, mis arvestab klassi omapära ja suundumust, kooli arengusuunda ja eripära, õpilaste vaimseid ja kooli materiaalseid ressursse.
3. Õpetaja töökavas täpsustatakse kooli õppekava üldosas ja ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi, kasutatavat õppekirjandust ja materjale, õpetajatevahelist koostööd ning õppeaasta üldtööplaani.
4. Õpetaja töökavad on vormistatud õppeveerandite/ kursuste kalenderplaanina.
5. Õpetaja töökavas on õppesisu liigendatud ulatuslikumate õppeteemade järgi. Välja on toodud lõiming ning seos läbivate teemadega. Näidatud on olulisemad alateemad, käsitletavat põhimõistet, kasutatavad meetodid, õppekirjandus jm õppematerjal; oodatavad õpitulemused ja nende kontrollimise/hindamise aeg ning moodused, täpsustavad märkused ja selgitused.
6. Kõikide õpetajate töökavad on üldjuhul koostatud ühtse struktuuri järgi. Ainekava ja õpetaja töökava alusel kavandab õpetaja eelnevalt iga konkreetse õppetunni kava. Kuidas õpetaja õppetunni kava koostab, on õpetaja valida. Õpetajate töö tulemuslikkust hinnatakse sisekontrolli käigus vastavalt sisekontrolli plaanile.
7. Töökavad esitatakse elektrooniliselt, salvestades need kooli infosüsteemis vastavasse kausta.

Klassijuhatajatöö põhimõtted ja eesmärgid

Klassijuhataja töö põhieesmärk on kujundada klassist meeskond, kes ühistegevuse kaudu ning üksteist toetades saavutavad püstitatud õpiväljundid.

Klassijuhataja põhiülesanne on koostöö:

- klassikollektiivi kujundamine;
- õpilaste õpitulemuste, käitumise ja koolikohustuse täitmise jälgimine;
- õpiraskuste, koolikohustuse mittetäitmise, käitumisprobleemide ilmnenise korral sotsiaalpedagoogi, psühholoogi, õppealajuhatajaga probleemide ja konfliktsituatsioonide lahendamine;
- vajadusel õpilaste ja lapsevanemate nõustamine õppimist ja käitumist puudutavates küsimustes;
- koostöö loomine, hoidmine ja arendamine kodu ja kooli vahel;
- lastevanemate koosolekute korraldamine vähemalt üks kord õppeaasta jooksul, vajadusel aineõpetajate kaasamine;
- arenguveestluste läbiviimine;
- õpilaste huvide, võimete, püüdluste väljaselgitamine ning vajadusel nende abistamine edasiõppimisvõimaluste leidmisel ja suunamisel kooliväliste harrastuste leidmisel.

Klassijuhataja esitab ühe korra õppeaastas töö kokkuvõtte, kus kajastub

- töö klassiga – tunnivälised tegevused, kasvatuslikud teemad,
- töö lastevanematega – koosolekud, arenguveestlused, ühistegevused.

Klassijuhataja õppeaasta lõpuaruandes kajastub:

- klassi üldisloomustus,
- koolikohustuse täitmine,
- kasvatusetegevus,
- õpilaste saavutused,
- huvitegevus.

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

1. VMG õppekava on avatud muudatustele ja täieneb pidevalt. Arvesse võetakse ettepanekud, mis tulevad õpetajate ainerühmade töö tulemusena, lastevanemate üldkoosoleku ja hoolekogu poolt tehtud ettepanekuid. Üks kord õppeaastas toimub õppekava arendusseminar.
2. VMG õppekava uuendatakse ja muudetakse lähtudes riiklikust õppekavast ja kooli arengukavast, pidades silmas piirkonna vajadusi ning kooli töötajate, vanemate ja õpilaste soove ning eesmärgi saavutamiseks vajalikke ressursse.
3. VMG õppekava arenduse tegevuskava on kooli üldtööplaani osa.
4. Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor.